

Juhtkiri

Enne valimisi
päästekomandode
sulgemisest
ei räägitudTARMO TAMM
Riigikogu liige

Kui valitsuse poolt ette võetakse suuri muudatusi, mis tugevasti mõjutavad kodanike igapäevast elukorraldust, siis tekib üsna tihti küsimus: kes andis nendeks muudatusteks volituse? Viimastest Riigikogu valimistest oli möödunud vaevalt kümme kuud, kui saime teada, et Päästeamet on otsustanud sulgeda üheksa päästekomandot.

Nii küsingi Eesti Vabariigi kodanikuna: kas sellest sammust räägiti ka valimiste eel ja kas selline ulatuslik päästekomandode sulgemine on valijalt heakskiidu saanud?

Mulle tundub, et pole päris aus, kui peatselt pärast valimisi hakatakse tegelema probleemidega, millest valimiste käigus absoluutselt meelde ei tulnud rääkida. Seesugune ebapopulaarse teemade teadlik selekteerimine näitab seda, et valitsejatele ei lähe rahva arvamus korda ning keskendutakse vaid hääle püüdumisele.

Päästeameti reformi puhul on tegemist väga ulatusliku ümberkorraldusega, mis märgatavalt vähendab üheksa piirkonna inimeste turvatunnet ja paneb nende õlgadele täiendava kohustuse luua vabatahtlik päästekomando. Sellise sammuga lõhestatakse Eestimaa elu ja selle tagajärjeks on inimeste lahkumine nendest piirkondadest.

KESKMÖTE:

Kas päästekomandode sulgemisest räägiti ka valimiste eel ja kas selline ulatuslik samm on valijalt heakskiidu saanud?

Kuidas on võimalik, et Kanepi asula, kus puumajad paiknevad nii tihedalt, et aknast võib naabrile praktiliselt kätt anda, jäetakse ilma päästekomandota? Kardan, et kui peaks tõepoolest juhtuma tuleõnnetus, siis tuleb inimestel pool tundi vaid ahastades vaadata, kuidas majad üksteise järel maha põlevad.

Selle aasta kaks tuleõnnetust Kanepis näitasid eriti veenvalt, kui suur abi on kohalikest päästekomandost ja kui suur kahju

suudeti kiire reageerimisega ära hoida. Sama võib öelda Saaremaal Leisis toimunud tuleõnnetuste kohta.

Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni liikmed on esitanud siseminister Ken-Marti Vaherile mitu arupärimist päästekomandode sulgemise kohta. Igähe neist on tõstatatud eriti teravalt kohalike probleemid, ning mis kõige enam – kohalike inimeste mure oma edasise turvalisuse pärast.

Kahjuks oleme saanud ministrilt vastuseid, mis keerlevad peamiselt vaid ümber selle, kui tähtis on päästetöödesse kaasata vabatahtlikke. Mina leian kindlalt, et enne kui vabatahtlikud päästjad pole valmis asuma kutseliste päästjate kohuseid täitma, ei tohi riik neid üheksat päästekomandot sulgeda. Hetkel juhitakse riiki taaskord reformi poole, mis täidab ministri soovi, kuid veeretab tekkiva probleemi lahendamise kohalike omavalitsuste ja kohalike elanike õlule.

Päästekomandode sulgemisest oleks pidanud teatama vähemalt aasta aega ette. Sealjuures pidanuks esitama ka täpse plaani, kuidas vabatahtlike päästjate tegevust ja koolitust igas piirkonnas korraldatakse ja rahastatakse.

See ei ole ühele viisakale riigile absoluutselt sobilik käitumine, kui piirkonnajuhte informeeritakse vaid paar kuud enne päästekomandode sulgemist ning kehitatakse õlgu ja öeldakse: vaadake edaspidi ise, kuidas hakkama saate. Sõidetakse julgelt üle inimeste turvatunnet ning liigutakse veelgi enam ääremaastumise ja maaelu väljasuretamise poole.

Kodanikuühiskonna aktiivsemaks muutmine on tervitatav nähtus, kuid valitsus ei saa kõiki ülesandeid vabatahtlikele kanda anda. Reformierakonna ja IRL-i õhukese riigi ihalus viib meid niiviisi varsti olukorda, kus vabatahtlikena hakkavad tegutsema ka arstid ja õpetajad. Vabatahtlikud abipoliitseinikud meil juba on. Selline lugupidamatu käitumine Eesti rahva suhtes peab lõppema!

KESKNÄDAL

Address: 10130 Tallinn, Toom-Rüütli 3/5
Tellimine ja levi: 6 177 717

Peatoimetaja Urmi Reinde urmi@kesknadal.ee 6 274 583
Uudistejuht Indrek Veiserik indrek@kesknadal.ee 6 274 571
Toimetaja Tiit Maksim tiit@kesknadal.ee 6 274 573

Toimetuse käsikirja ei tagasta. Kesknädalal ilmunud artiklid väljendavad nende autorite arvamust, mis ei pruugi kokku langeda toimetuse omaga.

Levi AS Express Post ja AS Eesti Post.
Lehte kirjastab MTÜ Vaba Ajakirjandus

NÄDALA NUPUD

Vello Leito: Õpetajate streigi korraldas võimueliit ise

„Kas olete märganud siin-seal tagasihoidlikke seisukohavõtte, kuulnud nende vaikse sosina kõrvulukustavaid fanfaare, et eestlase kodanikujulgus on väike ja vajab võimueliidi julgustust?“ küsis Eesti Iseseisvuspartei esimees Vello Leito (pildil) 10. märtsil partei kodulehel. Leito on veendunud, et ilma võimurite endi julgustusega ei streigiks Eestis keegi. Ka õpetajad mitte. „Õpetajate streigi ülespumpamine võttis väga kaua aega ja hakkas jalgu alla saama alles siis, kui nn võimueliit tunnistas streigi õigustatuse – muidugi seejuures eeldades, et nõudmised piirduvad vaid palganõudmistega. Kui õpetajad oleksid nõudnud seda, mis nende esmane kohustus – seadusandluse muutmist sellisel, et oleks võimalik tagada distsipliin ja hea õpitase –, siis eliidi toetus oleks koheselt kadunud,“ kirjutab Leito. Tema sõnul oli õpetajate streik võimueliidi varjatud projekt nõrgestamiseks õpitaset ja distsipliini koolis ning sedakaudu majanduse arenguvõimet, mis viib lähemale riiklusvõime hukkumisele. Samas andis streik Leito arvates võimule indulgentsi ja levitas sõnumit:

„andva käe“ jumaldamise süvendamine. Tegelikud probleemid ja põhjused on aga paraku paksu suitsukatte kihi alla järjekordselt ära maetud. „Streiki võib võimuparteide taotluste ja meetodite osas põhjendatult lugeda kõrvutatavaks pronksisõjaga – mõlemal juhul oli tegu oskusliku poliitilise sõjamainguga oma rahva vastu. Kõiki märke tuleb märgata ja hoolikalt lugeda!“ tuletas Iseseisvuspartei esimees meelde.

nüüd näete, mida tähendab streik, hävitasite hästitoimiva elukorralduse jne.

Leito hinnangul pole võimukandjate kuritegelikul kavalusel piire, rahva ahvatlemine ennastkajustavale tegevusele on neil tavaline. „Minu mõtted saavad paremini mõistetavateks, kui panete tähele, et streikijate käes polnud poliitilisi plakateid. Siit lihtne sõnum streikijatele: paremaid parteisid Eestis pole kui võimulolevad, aga need parimad võiksid olla lahkema käega oma alandlike orjade suhtes,“ märgib Leito. Ta on veendunud, et streik tegi reklaami võimuparteidele ja toimus teiste parteide täielik pildilt pühkimine ning

„andva käe“ jumaldamise süvendamine. Tegelikud probleemid ja põhjused on aga paraku paksu suitsukatte kihi alla järjekordselt ära maetud. „Streiki võib võimuparteide taotluste ja meetodite osas põhjendatult lugeda kõrvutatavaks pronksisõjaga – mõlemal juhul oli tegu oskusliku poliitilise sõjamainguga oma rahva vastu. Kõiki märke tuleb märgata ja hoolikalt lugeda!“ tuletas Iseseisvuspartei esimees meelde.

Lauri Hussar välistas sotside
edu Tallinnas

Vikerraadio 10. märtsi saates „Rahva teenrid“ peatus saatejuht Lauri Hussar põgusalt 2013. aasta kohalike omavalitsuste valimistel. Olles läbi lugenud Edgar Savisaare poolt Haapsalus 3. märtsil Keskerakonna volikogu kõne, jõudis Hussar järeldusele, et Tallinna linna epea ei taha lähema poolteise aasta jooksul mitte midagi saatusse hooeks jätta.

Näitena tõi Hussar välja lõigu, kus Savisaar kõneles pensionilisa suurendamisest Tallinnas – see võiks juba järgmisel aastal tõusta 1200 kroonilt 2000 kroonile ehk 128 euronile. Pealinna üles riputatud plakatid, mis kõnelevad tasuta ühistranspordi võimalikkusest, lubavad oletada, et Savisaar tõepoolest valmistub valimisteks hoolega.

„Rahva teenrite“ saatejuht märkis, et vahepealsel perioodil populaarsust kogunud sotsiaaldemokraadid püüavad enda liitumisest Vene Erakonnaga Eestis saada venekeelsete valijate toetust. Nüüd aga, kus pensionilisa suurendamise ja tasuta ühistranspordi idee on Savisaare poolt välja käidud, ei tohiks tekkida senistel lojaalsetel Keskerakonna valijatel mingisugust kahtlust, kelle poolt hääletada, arvas Hussar.

Kesknädal tuletab meelde, et tallinlaste pensionilisa tõstmine 2000 kroonini oli Keskerakonna lubadus 2009. aasta kohalikel valimistel.

Keskerakond pärib Pevkurilt aru
naiste väiksema palga kohta

Riigikogu keskerakondlased esitasid sotsiaalminister Hanno Pevkurile arupärimise Eestis valitseva meeste ja naiste palgalõhe kohta. Sotsiaalkomisjoni liige Marika Tuus-Laul ütles, et Eurostati andmetel on meil meeste ja naiste palkade vahel Euroopa Liidu suurim lõhe. 2009. aastal ületas Eesti mees- ja naistööajate keskmise brutotunnipalga erinevus EL-i keskmise peaaegu kahekordselt.

Tuus-Lauli sõnul on, vaatamata madalamale palgatasemele, Eestis naiste haridustase kõrgem kui meestel, samuti on lisaks samaväärset tööd tegevate meeste ja naiste palkade erinevusele märgata lõhesid ka sektorite vahel, kus töötavad valdavalt mehed või valdavalt naised.

„Eelmisel sügisel võttis Riigikogu vastu otsuse, millega tehti valitsusele ettepanek välja töötada tegevuskava meeste ja naiste palgalõhe vähendamiseks,“ meenutas Tuus-Laul. Nüüd soovib Keskerakond teada, millal see oluline dokument valmis saab. Sotsiaalminister peab vastama ka küsimustele selle kohta, millised oleksid konkreetset Sotsiaalministeeriumi poolt välja töötatud meetmed palgalõhe vähendamiseks ning kui suur oli meeste ja naiste keskmise palga erinevus 2010. ja 2011. aastal. Veel küsivad keskerakondlased, kuidas on ministeeriumil kavas lisaks tegevuskava väljatöötamisele meeste ja naiste palgalõhet tegelikult vähendada.

HIIBUSE NÄDAL

Streik kinnitas võimuvahetuse vajalikkust

Õpetajate üleriigilise streigi (7.–9. märts) kulminatsiooniks kujunes meeleavaldus Tallinnas Vabaduse väljakul, kuhu kogunes üle 5000 mureliku, aga õnneks veel säilinud kõva võitlusvaimuga õpetaja ja nende toetaja. Üldse osales streigis 16 000 õpetajat, neist enam kui 4000 Tallinnast. Haridustöötajate Liidu nõue oli, et õpetajate töötasu atesteerimisel omistatud ametijärgude kaupa tõstetaks üleriigiliselt 20 protsenti ja et palga alammäär ulatuks noorepedagoogil 729,82 euronit, pedagoogil 772,85 euronit, vanempedagoogil 883,28 euronit ja pedagoogimetoodikult 1066,66 euronit. Seda kõike pole palju tahetud, arvestades õpetajate kaalu-keelrolli ühiskonnas. Kõik need, kes arvavad, et õpetajatel on raha niigi küll ja nende palgad pole riigis sugugi kõige

madalamad (see veel puuduks!), need võivad ise õpetajateks minna – et tunda, kuidas on töötada poolikute tööpäevadega (seda ju heideti õpetajale ette) ning pidada suvel kolm kuud puhkust (ka seda peeti õpetaja boonuseks). Kui see on nii hea amet, huvitav, miks noored sinna minna ei taha?

Kesknädal nõustub Tööandjate Keskliidu volikogu esimehe Enn Veskimägi seisukohaga, kelle sõnul õpetajate streigi taga on tegemata reformid: “Kui vaatame valitsuse käitumist, siis ongi tänasel päeval raske teha midagi populaarset, sest kõik on ära tehtud. Oleme kõikidesse struktuuridesse sisse saanud ja järgi ongi jäänud ebapopulaarsed otsused ehk reformid. Paratamatult need äratuleb teha,” ütles Veskimägi ERR-ile.

Kuna aga valitsuskalitsioon on pigem oskuslik ülbitsemises, suutmata ise läbi viia vajalikke reforme, peaks riigis võim vahetuma. Ilma prokuratuuri ja Kapo sekkumiseta poliitikasse olekski Eestile nii vajalik sotsiaalsema riigi poole suunatud võimuvahetus ilmselt juba toimunud. Kahjuks hoiab ebakompetentne valitsus kümne küünega võimust kinni, samal ajal kui suureneb vaesuva keskklassi üleüldine rahulolematuse.

Kogu Eesti areng on peaminister Andrus Ansipi fooliumsuhetumise tõttu justkui paisu taga kinni. Loodetavasti kulgeb vältimatu võimuvahetus rahumeelselt ja uus, vasakpoolsem võimukoalitsioon saab rahva ootustele vastu tulla. **Kn**

Foto: INDREK VEISERIK

NIRU ELU: Juuresoleval pildil küsib üks Vabaduse väljakul osalenud õpetajatest, kas ta on sunnitud töötama toidu eest (*work for food?*).

Pettunud rahvas nõuab peaministri tagasiastumist

Vabade Kodanike Ühendus koostas oktoobris 2011 avaliku kirja peaministrile, milles süüdistatakse valitsust Eesti huvidele ja vajadustele vastutöötamises ja oluliste valimis-lubaduste täitmatajätmises. Petitsioonis nõutakse peaministri tagasiastumist. Peaministrile adresseeritud avaliku kirja tekst on avaldatud leheküljel www.petitsioon.com. Sellele on alla kirjutanud 8037 inimest.

FEJA RÄIM
vaba kodanik

Petitsiooni üleandmiseks koguneti 12. märtsil Tallinnasse Vabaduse väljakule miitingule, kus kõnelejad tuletasid veelkord meelde petitsiooni sisu. Petitsiooni üleandmise kuupäevaks valiti 12. märts seetõttu, et 12. märtsil 1934 algas Eesti Vabariigis vaiki-

ajastu, mis viis riikliku iseseisvuse kaotamisele. Üksteise järel on praegune valitsus taganenud oma valimis-lubadustest, esitamata objektiivseid põhjendusi. Rahvas ei ole saanud peaministrilt usutavaid vastuseid, miks pole olnud võimalik tõsta pensione ja miinimumpalka ning politseinike, päästeametnike ja õpetajate töötasusid.

Valitsuse valearvestused

Põhjenduseks on olnud teade, et selliste lubaduste täitmine pole lihtsalt võimalik. Tagajärjek on olukord, kus valitsuse omavoli on jätnud sügavasse vaesusesse pensionärid ja miinimumpalga saajad, kes peavad ära elama 260 euroga kuus, millest ei jätku isegi kommunaalikulude tasumiseks.

Üle saja tuhande pettunud või töö kaotanud inimese on sunnitud Eestist välja rändama, et ellu jääda. Peaminister ei ole samas kordagi tunnistanud, et kogu

tema valitsuse tegevus on olnud absurdne ja algusest peale valearvestusele rajatud. Riigieelarve raha on vastutustundetult ümber jagatud sellistele kulutustele, millest enne valimisi pole juttugi olnud ja millest Eesti riik pole mingit kasu saanud.

Andestamatu loobumine Eesti kroonist

Valitsuse andestamatu eksimus oli Eesti kroonist loobumine katteta euro kasuks. Valitsuse tahe on seadnud löögi alla riigi tuleviku. Rahvalt ei ole luba küsitud eurosooni pankuritele kukkuvat euro hüvitamiseks ja meelevaldsete otsuste tõttu on endale kaela tõmmatud kahju kinnimaksimiseks Eesti rahva rahaga. Valitsuse tegevusele lisab halba varju seegi, et õiguskantsler on viimastel aastatel pidanud korduvalt tunnistama seadusi põhiseadusega vastuolus olevateks ja president on jätnud seadusi välja kuulutamata, viidates nende ilmsele vastuolule põhiseadusega. Peaministri ebaadekvaatsed hinnangud on tekitanud üldsuses usaldamatuse valitsuse vastu. Valitsuse heas tahtes on rahval korduvalt olnud põhjust kahelda.

Valitsus ei suuda täita Eesti rahva tahet

Põhiseaduse kohaselt on ka Eesti Vabariik vabade kodanike ühendus. See eeldab, et meie valitsus koosneb samuti vabadest kodanikest. Tegelikuses ilmneb, et kahjuks ei ole see nii. Peaministri sõnad ja teod viitavad otseselt sellele, et ta ei ole vaba inimene, nagu ka tema valitsus ei ole suuteline täitma Eesti rahva vaba tahet. Absurdsest olukorrast pääsemiseks on Vabade Kodanike Ühendus nõudnud peaminister Andrus Ansipi tagasiastumist.

Putiniga võib Eesti rahul olla

Veidi üle kolme aasta tagasi, ajal, mil Ameerika Ühendriigid endale uut presidenti valisid, arutati meil siin Eestis, milline variant oleks Eesti jaoks parem: kas McCain või Obama. Tolleaegsetest ajaleheartiklitest ja blogidest, mis tollal ilmusid, paistis, et enamik oli arvamusel, et Eesti jaoks oleks parem McCain, aga tuli Obama. Kahest võimalikust variantist tuli vähem soodsam.

MIHHAIL STALNUHHIN
Riigikogu liige

Tahan öelda, et lihtsalt oli selline arutelu. Nüüd, peale seda, kui eelmisel nädalava-

hetusel toimusid Venemaa Föderatsioonis presidendivalimised, võiksime oma arvamus-
muse öelda, kas meil selle uue presidendiga on vedanud või ei ole.

Igal asjal on oma koht maailmas, igal süsteemil on oma koordinaadid. Ei saa nõuda, kuigi mõni sellest unistaks, et Venemaa Föderatsiooni presidendiks saaks näiteks Hillary Clinton. See on välistatud. Me peame olema realistid ja pragmaatiliselt vaatama, millised valikuvõimalused üldse olid.

Mironov

Valida sai viie mehe hulgast, kusjuures kolmel neist ei olnud mingit šanssi isegi teise vooru jõuda.

Sotsiaaldemokraadid (Mironov igatahes nimetab oma erakonda sotsiaaldemokraatlikuks), kes räägivad, et Põhjamaade skeem, näiteks Rootsi, on vale ja nemad taotlevad midagi muud. Mida neil loota on?

Žirinovski

Teise mehe, Žirinovski, suhtes vaevalt me saame rääkida sellest, et Eestil oleks mingi

huvi olnud, et tema saaks presidendiks. Selle võimaluse ma välistan kohe.

Prohhorov

Mihhail Prohhorov – Venemaal mäletatakse veel väga hästi, kuidas jock-skeeme kasutades 1990. aastate keskel rööviti paljaks kogu Venemaa rahvas ja kuidas need 20 või 30 inimest miljardärideks said. On vaja veel 12 või 18 aastat selleks, et tuleksid põlvkonnad, kes hindavad ennekõike raha, aga unustavad selle päritolu uurimise kuskile tagatuppa.

Putin ja Zjuganov

Nii et meie jaoks oli võimalik, et näiteks teises voorus kohtuksid Putin ja Zjuganov. Huvitav, kas keegi tõsisest Eesti poliitikutest üldse saaks öelda (kui võrrelda Putinit ja Zjuganovit), et tulevane, jälle kommunistlik Venemaa oleks meie jaoks

Putin

soositum kui see, mis praegu areneb, mis arendab suhteid Euroopaga, liberaalseerub, muutub partneriks NATO jaoks näiteks

Afganistanis ja kõike muud? Seega kokkuvõttes: me võime rahul olla sellega, et viiest võimalikust kandidaadist sai presidendiks Vladimir Putin. Praegu saab loota ainult seda, et uuel puhtalt lehel õnnestub meil luua palju produktiivsemad ja positiivsemad suhted meie idanaabriga, kui need on olnud varem. Loodame, et keegi neid äkitselt ära ei riku.

Krutskilik mõte

„Vasakpoolse mõõdu annab välja ehk Kesknädal, aga madala ajakirjandusliku taseme tõttu ei ole see leht tõsiseltvõetav, samuti puudub seal korralik toimetuse. Ülejäänud suuremad väljaanded: Postimees, Päevaleht, Eesti Ekspress ja Äripäev on selgelt parempoolsed.“

8. märtsil Inno ja Irja Kohviku blogis postituse autor Inno Tähismaa (pildil) unistab suurest vasakpoolsest väljaandest Eesti trükimeedias.

Kes kontrollib õiguskaitset

Suur osa õigusteadlasi ei ole rahul veebruarikuus jõustunud parandustega kriminaalmenetluse seadustikus (nn jälitustegevuse seadus). Nimelt ei vasta need põhiseadusele. Sellist sõnastust, et ei pea jälitustegevuse algusest koheselt teavitama kohtunikku, püüti kriminaalmenetluse seadustikku kirjutada ka pärast jälitustegevuse seaduse kehtivuse kaotamist. Tol ajal lükati see mõte kiiresti tagasi, sest leiti, et see riivab väga suures ulatuses inimeste põhiõigusi.

KALLE KLANDORF
Keskerakonna aukohtu esimees

See on üks väheseid juhtumeid, kus seadusesse kirjutatu on otseses vastuolus põhiseadusega. Täna räägitakse sellest, et kohtunikel on palju tööd, et nad ei jõua asjadesse süveneda ning et palju otstarbekam oleks, kui jälitustegevuse loa annaks prokurör. Pole aga ühtegi põhjendust, miks prokurör saab kiiresti loa anda, aga kohtunik mitte.

Uurimisorganid laien-davad jälitustegevust

Viimastel aastatel on uurimisorganid väga selgelt laienetanud oma jälitustegevust. Siin on mitu põhjust. Üks on puht objektiivne – lihtsalt maailm on muutunud ja palju suhtlust on kolinud üle uute sidevahendite peale. Teine pool on see, et järjest madalam on künnis, mis on vajalik, et jälitustegevust alustada. Lihtsam on ju alustada jälitustegevust, kui kasutada traditsioonilisi uurimismetodeid. Ja nii hakatakse kohe jälitustegevuse kaudu kergekäliselt tõendeid koguma, näiteks telefone pealt kuulama. See on muutunud nii massiliseks, et arvatavasti aasta jooksul kuulatakse pealt sadade tuhandete inimeste telefonikõnesid, ja selleks ei ole vaja sisuliselt luba.

Üsna lihtsaks on läinud ka kohtunikelt jälitustegevuse loa saamine. Seda näitab seegi, et esitatud taotlustest jääb rahuldamata üsna väike protsent. Halduskohtunik peaks enne loa saamist põhjalikult süvenema materjalidesse, aga kohtute suure koormuse tõttu seda tal aega teha ei ole, ning ta pigem annab jälitustegevuseks loa. See meenutab Nõukogude aegu: „Andke inimene, küll

Kui me tsiviil-kontrolliga kohe tegelema ei hakka, võib hiljem juba hilja olla. Siit on üks samm diktatuurini.

me paragrahvi leiame!“ Viimase kahe valimiseelse perioodi jooksul kasutati

üsna tõhusalt jälitustegevust paljude poliitikute ja parteide vastu. Selle tagajärjel on lakanud olemast Rahvaliid. Keskerakonna vastu on huvi tuntud palju aastaid. Viimaste näidetena võiks nimetada ulatuslikku jälitustegevust enne kohalikke valimisi Pärnu linnapea vastu (teame, millega see protsess lõppes – täieliku õigeksmõistmisega).

Kirikuskandaal ja Kaitsepolitsei amet

Loomulikult on selles nimekirjas 2010. aasta detsembris

Klandorf

Viimase kahe valimiseelse perioodi jooksul kasutati tõhusalt jälitustegevust paljude poliitikute ja parteide vastu. Selle tagajärjel lakkas olemast Rahvaliid. Keskerakonna vastu on huvi tuntud palju aastaid.

lahvatanud nn kirikuskan-daal, kus keskset rolli mängis Kaitsepolitsei amet. Selle episoodi võib kirjutada „kuldsete tähtedega“ ühe Euroopa ääremaal asuva väikeriigi julgeolekuteenistuse ajalukku. Esmakordselt kasutas võimulolev koalitsioon opositsiooni mahasurumiseks ja valimiste peateemast kõrvalejuhtimiseks kaitsepolitseid.

Vaatamata suurtele jõupingutustele ja ressursi kulutamisele vajas aga suurejooneliselt kavandatud poliitseioperatsioon sisinal kokku. Selline riigipoolne tegevus külvashulgalt ebakindlust

tavainimeste hulgas, sest nagu alati, võimendas seda paljukordseks ka ajakirjandus. Kaitsepolitsei ei varjanud pärast juhtumi lõppu, et oli jälitanud Eesti tipp-poliitikuid, vaid teatas küüniliselt, et seda tehti juba ammu. Edaspidi peab arvestama sellega, et „suur vend“ jälgib sind nii päeval kui ka öösel. Kuid samas ei saa liiga palju muretseda, sest siis võib jääda oma töö tegemata.

Leedu oskas julgeolekustruktuure ohjeldada

Kuidagi peab sellise ohjeldamatu tegevuse saama tsiviil-kontrolli alla. Ehk keegi peab hakkama teostama kontrolli ohjeldamatu jälitustegevuse üle. Olukorda, kus riigi julgeolekuorganid sekkuvad sise-poliitikasse, täheldati ka Leedus aastatel 2007–2009. Õnneks Leedu parlament reageeris adekvaatselt – jul-

Riigikogu Kapo komisjon nõrk

Järelevalvet jälitustoimingu seaduslikkuse ja põhjendatuse üle teostab meil Riigikogu vastav komisjon. Kahjuks peab nentima, et see komisjon kahtlemata ei jõua teostada kontrolli jälitustoimingu seaduslikkuse üle. Jälitustoimingu hulk on lihtsalt nii massiliselt kasvanud.

Juba 1997. aastal kurtis endine poliitvang Enn Tarto Riigikogu ees esinedes Kapo komisjoni töö kohta järgmist: „Kõik on läinud isevoolu teed. Mingisugune vestlus Kaitsepolitsei peadirektoriga on, kus ta ise räägib meile niipalju, kui ta tahab ja mida tahab. See ei ole mingi tõsine kontroll. Nii et kui riigisaladuste seaduses tahetakse veel midagi teha, siis tuleb kontroll eriteenistuste üle kõigepealt paika panna.“

See oli üle 14 aasta tagasi, aga muutunud pole õigus-kaitseorganite tsiviil-kontrolli osas midagi. Asi on veelgi hullem. Kui Kapo komisjonile tundus, et liialt palju kuulatakse telefone pealt, ja hakati välja nõudma logifaile, need haihtusid. Komisjonil peab elektroonilise side seadusest tulenevalt olema võimalik kontrollida pealtkuulamiste aega ja arvu ning pealtkuulatud inimeste arvu ja võrrelda seda Riigiprokuratuuris hoitavate andmetega jälituslubade kohta. Riik antud juhul sülitas komisjoni nõudmistele kontrollida logifaile, need lihtsalt kadusid. Prokuratuur algatas kriminaalmenetluse, aga kedagi selles küsimuses vastutusele pole võetud.

Norman Aas: seadust ei ole vaja

2010. aastal esitati Riigikogusse nn prokuratuuri üle tsiviil-kontrolli taastamise eelnõu. Mispäeval peaprokurör Norman Aas teatas küüniliselt, et seda vaja ei ole – prokuratuur on kõik korras ja kontrolli all. Kuigi eelnõus viidati sellele, et inimesi hoitakse mõttetult kaua vahi all ja uurimisandmeid pidevalt lekitatakse meediasse.

Kui me tsiviil-kontrolliga kohe tegelema ei hakka, võib hiljem juba hilja olla. Siit on üks samm diktatuurini. Enne viimaseid Riigikogu valimisi oli seda hõngu juba õhus tunda. Mulle tundub, et pandi proovile ühiskonna taluvuse piir – kui kaugele võib vaikiva ajastu kehtestamisega tänapäeval minna.

Hangude ja vikatitega Too

Oleme lugenud tippjuristide murelikke kirjutisi, et Eesti põhiseaduse osas ei ole kõik kõige paremas korras. Sellele on viidanud endine Euroopa tippkohtunik ja nüüdne Riigikogu põhiseaduskomisjoni esimees Rait Maruste („Võlakriisi lahendamine on jõudnud põhiseadusliku kriisi lähedale“), endine õiguskantsler Allar Jõks ja Euroopa Liidu õiguse ekspert Carri Ginter („Finantskriis on ka põhiseaduskriis“) ja Tartu Ülikooli rahvusvahelise õiguse professor Lauri Mälksoo („Aeg võtta põhiseadust tõsiselt“). Viimase uudise kohaselt on Maruste lubanud, et „riigikogu takseerib uusi euroleppeid enne heakskiitmist põhjalikult“.

MATI VÄÄRTNÕU
Eesti Klubi president

Halb on aga see, et siiani ei ole arvestatavat diskussiooni ühiskonnas tekkinud, kuigi tegemist on teemaga, mis sisuliselt paneb kahtluse alla kogu meie riikluse jätkusuutlikkuse. Viimati sai siinkirjutaja sama teemat põhjalikumalt arutada koos Ivar Raigiga Andres Raidi juhitud saates „Mõtleme taas“ Tallinna Televisioonis. Alates EL-i referendumist ja toonasest põhiseaduse täiendamise eelnõust on enam analüüsitud EL-i seaduste ja EV põhiseaduse omavahelisi

aluslepingute muutmine vajab uut rahva mandaati. Riigikogu poolt aastal 2006 Lissaboni lepingu ratifitseerimist võiks nende põhimõtete eiramise eest pidada koguni riigireetmiseks, kui ei oleks ühte „aga“. Keegi Eesti pädevatest institutsioonidest ei ole selle heakskiitmisega tagajärgede eelnevalt hinnangut andnud.

Riigi kõrgeim kohus on juba olemasolevate otsuste valguses end lausa distantseerinud EL-i seaduste ja Eesti põhiseaduse vahelise suhte reguleerimisest, kuigi see on tema pädevus ja kohustus. Sisuliselt saab väita, et Riigikohus ei täida temale pandud ülesannet, kuna konstitutsioonikohtu institutsiooni meil eraldi ei ole. Tagantjärele, juba jõustunud rahvusvahelise lepingule, hinnangut anda ei saa.

Samas ka ei ole Riigikogu midagi ette võtnud selle olukorra lahendamiseks ega ole suunanud Riigikohut oma tööülesannete täitmisele. Mida selline olukord Eesti riigi jaoks võib tähendada, teab ai-

Need „riigipiruka“-inimesed peaksid olema meie ühiskonna väarikam osa, kuid nad ei täida enam seda rolli. Need inimesed ei ela eraldatuna Eesti ühiskonnast, vaid nad on inimesed meie kõrvalt – me tunneme ja teame neid. Nüüd, rahvas, on meie kord ja kohus küsida nendelt inimestelt vastust.

suhteid. Nagu sellest veel vähe oleks, on Riigikogu uusi EL-i aluslepinguid muutvaid seadusi vastu võtnud iseseisvalt, ilma Riigikohtu analüüsita selle kohta, mida säärane muutus meie põhiseaduse seisukohalt kaasa toob, rääkimata sellest, et oleks küsitud rahva mandaati.

Riigikogu teel riigireetmisele?

Kui rahvas 2003. aastal toetas EL-iga liitumist, hääletades ka põhiseaduse täiendamise seaduse poolt, siis viimase algatajate nimel kinnitati Riigikogus uute, edaspidiste, EL-i aluslepinguid puudutavate muudatuste kohta: „Selleks et täiendav leping kehtima saaks hakata, peab Eesti muutma täiendavalt põhiseadust ja saab seda teha üksnes rahvahääletusel.“ Ehk teisisõnu – iga järgmine EL-i

nult Jumal taevas. Võimalike tagajärgede suundumusest saame aimu Välispoliitika Instituudi analüütiku Ahto Lobjakase artiklist „Saksa muusika“: „Printsiip, mille järele siin lõhnab, on: kes maksab, tellib ka muusika. Raha trumpab demokraatia.“ Praegu on Eestis arutluse all ESM-i leping, millega meie valitsus on omakorda valmis ära andma osa riigi suveräänisusest ilma rahva käest küsimata.

1940-ndate baasidelepingu stiil

Rahval kõrgeima võimuna puuduvad igasugused mehhanismid, et kaitsta end võimuesindajate kuritarvituste eest ning sundida Riigikogu ja Riigikohut täitma endale võetud või neile pandud kohustusi. Sisuliselt võib väita, et kui täna sõlmiks valitsus omariiklust

ACTA ümber liiga palju paanikat

mpeale

hävitava 1940-ndate stiilis baasidelepingu, siis rahval ei oleks muud võimalust seda tegu hukka mõista, kui mitte valida järgmisel korral neid inimesi Riigikokku tagasi. Ja kõik! Sellega piirdub kogu Riigikogu vastutus!

Alles hiljuti leidis Vallo Toomet Eesti Päevalehe juhtkirjas „Umbkotistunud Eesti“, et „valitsus ei suuda enam anda inimestele usku tulevikku, perspektiivi ega lootust“. Tegelikult on meie riigis hüppeliselt kasvanud vastustustundetus nende inimeste seas, kes on saanud üht- või teistpidi riigipiruka juurde (kas olles pikalt Riigikogus/valitsuses või olles eluaegne Riigikohtu liige) ning kes oma ignorant-susega ja otseste tööülesannete täitmata jätmisega/ebamugavatest teemadest kõrvalehüümisega on juba ise muutunud julgeolekuriskiks Eesti riigile.

ACTA on nohu võrrel-des põhiseaduse kopsupõletikuga

Need „riigipiruka“-inimesed peaksid olema meie ühiskonna väärakam osa, kuid nad ei täida enam seda rolli. Need inimesed ei ela eraldatuna Eesti ühiskonnast, vaid nad on inimesed meie kõrvalt – me tunneme ja teame neid. Nüüd, rahvas, on meie kord ja kohus küsida nendelt inimestelt vastust. ACTA-protestiga tuli rahvas kaasa, kuid ACTA isenesest on nagu nohu võrrel-des kopsupõletikuga, mis oleks vast võrdväärne kuvand meie põhiseadusega toimuvale.

Ma väga lootan, et demokraatlikult valitud ning põhiseadusega määratud rahva esindajatel jätkub riigimeheliiklust ning kainet mõistust

Kas tõesti taas ainuke lahendus on „hangude ja vikatitega“ Toompeale minna, et oma riigi põhiseadust kaitsta?!

hinnata olukorra tõsidust, et hakata lõpuks täitma endal lasuvaid kohustusi ilma vabandusi otsimata.

Olen enam kui kindel, et keegi ei taha seda, et lõpuks õigusemõistmine rohujuuretasandile laskuks, aga muud võimalust meile rahvana oma õiguste eest seismisel kahjuks jäänud ei ole. Kas tõesti on taas ainuke lahendus „hangude ja vikatitega“ Toompeale minna, et oma riigi põhiseadust kaitsta?!

Samal teemal on autor kirjutanud ka Delfis.

Eestit valdas hiljutine ACTA-paanika ehk rahvusvahelise võltsimisvastase kaubanduslepingu vastasus pärast seda, kui meedias ilmus hulganisti arvamusi, milles seda lepingut võrreldi USA intellektuaalset omandit kaitsvate seaduseelnõudega SOPA ja PIPA ning hoiatati, et varsti peale ACTA vastuvõtmist on enamik inimesi kriminaalkurjategijad.

HENRI KASELO
Euroopa Parlamendi saadiku Siiri Oviiri nõunik

Eesti meediast võiski lugeda, et ACTA on juba põhimõtteliselt vastu võetud ning et ka Euroopa Parlament olevat selle juba 2010. aastal heaks kiitnud. Näiteks märgiti tänavu 24. jaanuaril Delfis, et ACTA poolt olid neli Eestist valitud Euroopa Parlamendi saadikut ning vastu oli ainult Tunne Kelam. Hiljem aga selgus, et tegemist oli hoopiski ACTA-t ette valmistava protsessi kriitilise resolutsiooniga, milles nõuti vajakajäämist likvideerimist, ning kritiseerijad muutusid hoopis pooldajaks. Segadust oli palju, ning sellest johtuvalt tõdesidki paljud Riigikogu saadikud, et Euroopa Parlament on ACTA juba heaks kiitnud ning n-ö rong on läinud.

Menetlusprotsess alles käimas

Tegelikult on ACTA lepingu menetlusprotsess alles käimas, hoolimata sellest, et Tokyos kirjutasid Euroopa Liit ja

enamik liikmesriike 26. jaanuaril vastavastavastase leppele alla. Alles pärast lepingu eelnõu allakirjutamist jõuab Euroopa Parlamenti kevadel või suvel tagasi ACTA diskussioon, kus saadikud annavad oma hinnangu ning hääletavad kas poollt või vastu. Sedasama kinnitas ka Euroopa Komisjoni volinik Karel de Gucht Euroopa Parlamendi Euroopa Liberaalide fraktsiooni esimehele Guy Verhofstadtile oma 2. veebruari kirjas, kus ta märkis, et kahjuks üritavad ACTA oponendid mõjutada rahvasaadikuid olema lepingu vastu juba menetluse varajases staadiumis, enne debatti Euroopa Parlamendis. Euroopa Komisjoni arvates on ACTA äärmiselt oluline selleks, et kaitsa Euroopa töökohti, innovatsiooni, suurendada majanduskasvu ning võidelda kuritegevusega ja ohtlike võltsitud ravimite vastu. Hinnanguliselt kaotab Euroopa Liit intellektuaalse omandi varguse tõttu 8 miljardit eurot aastas; see takistab ausat konkurentsi ja suurendab tööpuudust.

Enamik Euroopa Parlamendi fraktsioone ACTA-t heaks ei kiida

ACTA-meeleavaldustel kritiseeriti poliitikut, et nad pole võtnud selget seisukohta. Kuid menetluse algfaasis ei olegi ju võimalik asjast täit ülevaadet saada ja oma selget seisukohta kujundada. Peab tunnustama, et ACTA vastased on teinud väga hea PR-kampaania, mille tulemusena on otsustajad juba enne diskussioone nendel „pantvangis“. Samuti ei saa väita peaminister Andrus Ansipi kombel, et ACTA on 100% täiesti ohutu kodanike õiguste seisukohalt ning et see leping ei too endaga kaasa mingeid muudatusi. Näiteks pidas liberaalist Euroopa Parlamendi saadik Marietje Schaake 8. veebruaril parlamendis toimunud ACTA-seminaril kahtlaseks Euroopa Komisjoni selgitust, et võltsimisvastane kaubandusleping ei muuda üldse Euroopa seadusandlust ning kehtestab kõigest miinimumnõuded. Sellisel juhul – milleks meile ACTA-t üldse vaja? Mitmed saadikud olid seminaril rahulolematud, et miks ACTA-t ette valmistavas protsessis pole neile antud piisavalt

PROTESTIVAD: Järjekordne meelevallus ACTA vastu Brüsselis. Samas Euroopa Liidul puudub ühtne seisukoht ACTA suhtes.

informatsiooni ning lepingu tekst oli neile salastatud. Kardeti, et lepingu sisult kaheti mõistetav tekst võimaldab mitmeti tõlgendamist ning ACTA raames tekib suurtel erafirmadel jälitustegevuse rakendamise võimalus ning et inimesi hakkab olema võimalik liiga kergesti süüdi mõista. Sel seminaril, mis kordub Euroopa Parlamendis 10. aprillil, jäi erinevate fraktsioonide saadikute arvamuste põhjal mul esialgne mulje, et

enamik fraktsioone, v.a konservatiivid, ACTA-t praegusel kujul ei toeta. Kuid mõistagi ei tohiks sündmustest ette rutata ning tuleb ära oodata ametlik diskussioon Euroopa Parlamendis. Erinevaid arvamusi ja hirme on mitmeid, kuid nüüd on seadusloojate kord vaielda asjad läbi ning võtta vastu otsus, arvestades kõiki osapooli ja nende õigusi, euroopalikke väärtusi ja ka maailma astumist digitaalsesse internetiajastusse.

ACTA kui kahe teraga mõõk

Nagu me kõik võime näha, kütab ACTA pingeid ja tekitab palju küsimusi. Toimuvad erakordselt suured meediadebatid ja rahvarohked piketid. Mida see näitab?

DENISS BORODITŠ
Riigikogu liige

Ühelt poolt see näitab seda, et kodanikuühiskond on Eestis oluliselt arenenud, olles oluliselt aktiivsem kui 5 või 10 aastat tagasi. Alguses tundub selge olevat ACTA eesmärk – hoogustada ning muuta efektiivsemaks võltsimisvastast võitlust. Meetmed selle rakendamiseks ning nende mõju meile kõigile, Interneti operaatoritele, õiguskaitseorganitele kui ka riigile tervikuna, ei ole siiski üheselt arusaadavad oma vormi kui ka oma proportsionaalsuse poolest. Kuidas on ACTA meetmete rakendamine tasakaalus põhiõigustega? Kas autorikaitse inimõiguste arvel, sõnavabaduse, eraelu puutumatuse, ettevõtlusvabaduse hinnaga on mõistlik ning taotletud eesmärgiga proportsioonis? Minu meelest ei ole.

Internet on andnud vabaduse

Teine laialtlevinud küsimus: kas ACTA-ga liitumine toob muudatusi meie seadusandlusesse? Väga palju aspekte on selles lepingus jäetud tõlgen-

damise hooleks. Ka need hirmud, mis on avalikkuse jaoks väga aktuaalsed, – näiteks, kas Internet saab operaatorite poolt Internetis liikumist jälgiva tsensuuri, kas on oht, et odavamad ravimid kaovad apteekidest jne. – need on küsimused ja ohud, mis täna huvitavad meie rahvast. Need küsimused peavad leidma objektiivseid selgitusi ja vastuseid.

Tagamaks avalikkuse ees läbipaistvust ja selgust, tuleb ACTA ratifitseerimine tõesti saata Riigikokku ning tagada vaidlusküsimustes konstruktiivne arutelu laiemate huvigruppidega. Ja samamoodi selleks, et hajutada neid riske ja tõesti võib-olla likvideerida neid ohte ja hirme, peaks Riigikogu vastu võtma avalduse, kus selgitame, et ACTA ei muuda seadusi ega piira Interneti kasutamist.

Kui peaminister ei mõista neid inimesi, kes ACTA-s tont näevad ja ACTA-st tont teevad, siis mina ei mõista seda, kuidas valitsus sai nii suure reha otsa astuda. Hetkel tundub mulle, et valitsus on nõus autoriõiguse ja tööstusomandiõiguse kuulutama ülimalt kõikidest teistest õigustest. Ei maksa unustada,

Foto: INDREK VEISERIK

KOOS RAHVAGA: Deniss Boroditš sõnul tuleb ACTA selgeks teha ja, mis peamine, selguse peavad saama Eesti inimesed. Fotol (vasakult) Riigikogu liige Lauri Laasi, Tallinna abilinnapea Mihhail Kõlvart ja Deniss Boroditš Tallinnas Vabaduse väljakul õpetajate streiki toetamas.

et inimeste peamine hirm ACTA ees on just eraelu puutumatuse rikkumine ning isikuvabaduste piiramine.

Minu meelest on Internet olnud viimase 10 aasta jooksul see, mis annab Eesti inimestele vabaduse rääkida veebikaamera vahendusel austraallastega, vabaduse täita tuludeklaratsiooni paari minutiga, vabaduse ülikiiirelt saada tohutult teadmisi ja infot kogu maailmas toimuva kohta. Ja

vabaduse saata hetkega fotod maale vanaemale – jah, isegi maavanaemad kasutavad Interneti!

Valitsus esindab vaid Euroopa Liitu ja NATO-t

Nõustun, et autor peab saama oma töö eest tasu, kuid kardan, et ACTA võib lõigata kui kahe teraga mõõk. Lepingust huvitatud ettevõtjad näevad suurenevaid kasuminumbreid ega

kohku tuluteenimise nimel jõulist lobbytööd tegemast, et oma eesmärk saavutada. Aga selleks ongi vaja riiki ja seadusi, mis oleksid mõistlikud ja tasakaalustaksid nii ettevõtjate kui ka tarbijate huve. ACTA tuleb selgeks teha ja, mis peamine, selguse peavad saama Eesti inimesed.

Kui Riigikogu liige küsib peaministrilt, kas ACTA lepinguga ehk liialt ei kiirustata, saavad Eesti inimesed teada, et need, kes küsida julgevad, on, pehmelts öeldes, lollid. Kui vanarahvas teadis rääkida, et küsija suupihla ei lööda, siis ACTA puhul on asjad teisiti: Riigikogu ärge küsige ning rahvas ärge küsige!

Niisiis jääbki mulje, et meie valitsus esindab vaid Euroopa Liitu ja NATO-t. Täidab pidevalt nende tingimusi ja saab neilt pidevalt kiita. See on muidugi tore, aga valitsus peaks siiski käituma nii, et Eesti rahval oleks hea.

Deniss Boroditš sõnavõtt Riigikogu vabas mikrofonis võltsimisvastase kaubanduslepingu (Anti-Counterfeiting Trade Agreement, ACTA) alasel arutelul.

Võidusamba ehitamisel ilmnenud seaduserikkumiste vastu jõustruktuurid huvi ei tundnud

Lisaks kiirustamisele ja ülemäärasele rahakulutusele nähtub Võidusamba kohta avaldatud Riigikontrolli auditi tulemustest, et Sans Souci valiti Võidusammast projekteerima ja ehitama ilma sisulise konkursita, jättes huvilistele pakkumiste esitamiseks vaid üheksa kalendripäeva.

KESKNÄDAL

Toona kehtinud riigihangete seadusest võib lugeda, et avatud hankemenetluse korral ei või pakkumuste esitamise tähtaeg olla lühem kui 52 päeva hanketeate registris avaldamisest arvates. Riigikontroll väidab, et rikuti vaidriigihangete läbiviimise head tava. Arvestades riigihangete läbiviimise reglementeeritust ning suurt huvi eriti opositsioonierakondade tegevuse vastu, siis on jõustruktuuridel praktiliselt ammendamata ja karistamatud võimalused kahtlustamiseks ja süüdistamiseks. On kummaline, et jõustruktuurid selle kaasuse vastu huvi ei tunne ja lepitakse selgitusega, et rikuti vaid head tava.

Kesknädal tuleb meelde, et Mart Viisitamme kaasus, mida kohus arutas kuni viimase instantsini, oli selles, et ta saatis pärast esimest konkursivooru konkursantidele ehitusmaksumuste tabeli, kusjuures konkurs ei olnud mitte ehitushinna peale, vaid kasutusvalduse tasu peale. Asjaga tegeldi kaks aastat ja Viisitamme süüdi ei mõistetud.

Loodetavasti esitab opositsioon (esmaajoones Keskerakond) Riigikogus arupärimise ka riigihanke õiguspärasuse kohta.

Soovmõtlemine ja kaine mõistus

Mihkel Oviir kirjutab 15. veebruari Postimehes arvamuses "Soovmõtlemine varjutas kaine mõistuse", et 2. veebruaril 2008 andis Kaitseministeerium aega pakkumuste esitamiseks üheksa kalendripäeva. Pakkumise tegi ainult Sans Souci. Asjast huvitatuid oli mitu, kõige enam näitasid huvi üles rootslased ja sakslased. Nad teatasid, et ei jõudnud üheksa päevaga oma võimalike koostööpartneritega kokku leppida. Sakslased siiski ütlesid oma lähedase hinna, ja see oli tšehhide omast mitu korda suurem. Aga me ei tea, millist tehnilist lahendust nad oleksid pakkunud (oli ju algul jutt, et sammas peab olema kaetud kristalliga või poolkristallklaasiga).

"Kahtlemata on üheksa kalendripäeva rahvusvahelise hankekursi jaoks absurdne lühike tähtaeg. Aga tähtjad surusid peale! Sans Souci oli kokku lepitud, et nad pakkumuse kindlasti esitavad, ja kaitseministeeriumil oli põhjust arvata, et see pakkumus on ministeeriumile vastuvõetav. Sest nendega oli sisulisi läbirääkimisi peetud juba mitu kuud," märkis Oviir.

Tšehhi ettevõtte Sans Souci jõudis oma pakkumuse vormistada vaid kuue päevaga. Põhjus polnud mitte eriti kiire reageerimisvõime, vaid selles, et nad olid ettevalmistunud juba alates 2007. aasta detsembrist ja samas ka ministeeriumiga läbirääkimisi pidanud. 7. jaanuaril 2008 jõudis Eestisse esimene tšehhide klaasinäidis.

Seega sisulist konkurssi samba ja risti ehitaja leidmiseks ei toimunud, valik tšehhide kasuks oli tehtud enne formaalsete pakkumuste küsimist. Ei järgitud riigihangete korraldamise head tava.

Täpsema juriidilise hinnangu andmine nõuab vastava ala spetsialisti kaasamist ning rohkem aega ja infot, kuid:

§ 35. Pakkumuste ja hankemenetluses osalemise taotluste esitamise tähtajad (Riigihangete seaduse redaktsioon 01.05.07-27.03.08)

(1) Hankija määrab pakkumuste või hankemenetluses osalemise taotluste esitamise tähtaja lähtuvalt hankelepingu esimest, eelkõige selle keerukusest ning kogusest, mahust või hulgast.

(2) Avatud hankemenetluse korral ei või pakkumuste esitamise tähtaeg olla lühem kui 52 päeva hanketeate registris avaldamisest arvates.

Seos Viisitamme juhtumiga

Süüdistuse kohaselt edastas Viisitamm Pärnu spordihalli ehitamise pakkumuste esitamise ajal ühe ettevõtte esindajale võrdlustabeli teiste ettevõtete esialgsete pakkumuste detailidega ning andis sellega eelise just sellele firmale lõpliku pakkumuse esitamisel. Kuna materjal sisaldas äritegevust puudutavat teavet, oli tegemist konfidentsiaalse informatsiooniga, mis oli Viisitammel

Sisulist konkurssi samba ja risti ehitaja leidmiseks ei toimunud, valik tšehhide kasuks oli tehtud enne formaalsete pakkumuste küsimist. Ei järgitud riigihangete korraldamise head tava.

teatavaks saanud ametitegevuse käigus. Riigihanke puhul võib olla info edastamine vaieldav kuriteona. (Näiteks KarS paragrahv 157 – Kutse- või ametitegevuses teatavaks saanud teise isiku tervist, eraelu või äritegevust puudutava teabe avaldamise eest isiku poolt, kellel on seadusest tulenev kohustus hoida sellist teavet saladuses, – karistatakse rahalise karistusega.) Viisitamme asi päädis õigeksmõistmisega.

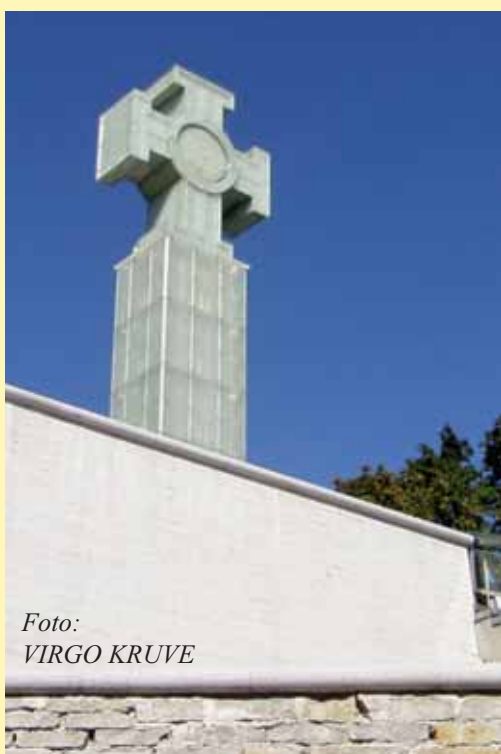

Foto: VIRGO KRUBE

President Ilvese korteri

Jälle on ajakirjanduses arutlusteemadeks tõusnud meie presidendi Toomas Hendrik Ilvese ning endise luurekoordinaatori ja nüüd aktiivsesse poliitikasse tulnud Erik Niiles Krossi teod. Presidendi terviseparandus maksumaksja raha eest Soomes ja endise luurekoordinaatori peaaegu et rahvusvaheliselt tagaotsitavaks kuulutamine on ainult osa mõlema skandaalimaigulistest toimetamistest viimasel ajal. On aga igati asjakohane meenutada ka kummagi ettevõtmisi 1995. aastal, mil Ilves oli EV suursaadik USA-s ja Mehhiikos ning Kross pidas EV luurekoordinaatori ametit.

KESKNÄDAL

1995. aasta oli mõlemale mehele isiklikus plaanis väga edukas. Nad parandasid oma elamistingimusi ja omandasid korteri Tallinna ühes enimhinnatud piirkonnas – Toompeal. Tähelepanuväärne seejuures on skeem, kuidas nad korteriomanikeks said. Alustagem protsessi kirjeldamist algusest peale.

Odav elamispind Stenbocki maja kõrval

1995. aasta kevadel pöördus Tallinna Keslinna Valitsuse poole AS Levicom. Palve siuks oli tunnistada Levicomi kui tööandja eluruumideks Toompeal Stenbocki maja vahetus läheduses Kiriku põik 4 asuvad korterid.

Sel ajal juhatas Levicomi tänane IRL-i (sisuliselt juba Res Publica) riigikogulase liige Tõnis Palts.

Etteruttavalt olgu öeldud, et Levicomi töötajate korteriteks planeeriti terve maja kogupinnaga enam kui 1000 ruutmeetrit.

Edasine läheb juba huvitavamaks.

Levicomi töötajana, kel vaja tööandja eluruumi, esitati Ilves ja Kross. Tegelikult töötas Ilves sel ajal EV suursaadikuna USA-s ja Mehhiikos, Kross oli EV luurekoordinaator.

Teadaolevalt ei omanud kumbki neist mingitki sidet ega seost telekommunikatsioonifirmaga AS Levicom. Palts aga esitas Ilvese ja Krossi korterisaajaks kui Levicomi töötajad.

Üürileping AS Levicomi kui tööandja ja T. H. Ilvese kui selle firma töötaja vahel Kiriku põik 4 korter 9 kasutamiseks sõlmiti 26. augustil 1995.

E. N. Krossiga sõlmiti üürileping Kiriku põik 4 korter 8 kasutamiseks 24. augustil 1995. Mõni aeg hiljem kustutati mõlemad korterid tööandja eluruumide hulgast, ning tee e(ä)rastamiseks oli vaba.

Mõned kuud hiljem, novembris 1995, erastas Ilves Kiriku põik 4 korter 9 üldpinnaga 81,7 ruutmeetrit erastamisväärt-

paberite (!!!) eest. Tehingus esindas teda ei keegi muu kui Tõnis Palts.

Mõned kuud varem erastas Kross Kiriku põik 4 korter 8 üldpinnaga 108 ruutmeetrit – samuti erastamisväärtpaberite eest.

30 senti ruutmeetri eest!

Erastamisväärtpabereid saadi teadupärast Eestis väljatöötatud aastate eest ning üks EVP maksis sel ajal umbes 30 senti. Seega Ilvese omandusse läinud korteri maksumuseks kujunes ca 7300 krooni ja Krossi korteri maksumuseks ca 10 000 krooni.

Mil moel sai Ilves erastada korteri EVP-de eest, on enam kui arusaamatu – tema tööaastad möödusid ju turvalises Läänes? Ka kõige tagasihoidlikumate arvutuste kohaselt said need mehed Toompea korteri omanikeks 100 korda odavamahinnaga, kui oli korterite tollane turuväärtus. Juba 10 kuu möödudes otsustas Ilves Toompea korteri maha müüa.

Tähelepanu väärib selle müügiprotsessi juures asjaolu, et tehingus esindas teda ei keegi muu kui E. N. Kross. Ostjaks oli keegi Markus Pedriks, ning

Krossi käes olnud korter vahetas järjekordselt omanikku 2011. aasta varakevadel (mitmes omanikuvahetus see oli, pole teada). Uueks omanikuks sai väidetavalt Eesti ärieliidi TOP-500 tipus oleva ettevõtja pereliige. Nime jätame siinkohal välja ütlemata.

tema volitatud esindajaks (oh üllatust!) Tõnis Palts. Nii pöörati väidetavalt variisiku (telesaate „Pealtnägija“ kõnepruuki kasutades – „tankisti“) poolt erastatud korter Tõnis Paltsi rüppe tagasi! Kusjuures „tankisti“ rollis oli tänane Eesti Vabariigi president Ilves.

Krossi käes olnud korter vahetas järjekordselt omanikku 2011. aasta varakevadel (mitmes omanikuvahetus see oli, pole teada).

Uueks omanikuks sai väide-

tavalt Eesti ärieliidi TOP-500 tipus oleva ettevõtja pereliige. (Nime jätame siinkohal välja ütlemata, kuna tegemist on kahe eraisiku vahelise tehinguga ja selle kohta informatsiooni avaldamist võib Andmekaitseinspektorile vastutusele anda. Toimetusel on aga ostja nimi teada. Vihjeks lisame, et tema suguvõsa on esindatud ka Riigikogu praeguses koosseisus.)

Sildam püüab presidenti pettusest puhtaks pesta

President Ilves on 2010. aasta 18. juuni Äripäevas oma presinduniku Toomas Sildami vahendusel teatanud:

„Praegusest presidendist toona korteriomanikku ei saanud. Ilves soetas antud arendamisjärgus elamispinna tuttavale kuuluvale äriühingult heauskse ostjana linnakodu rajamise eesmärgil.

Korteri erastamisega seotud asjaolud ei olnud talle teada. Hiljem, kui selgus, et mainitud objekti arenduskulud oleksid ületanud T. H. Ilvese rahalisi võimalusi, müüs ta kõnealuse pinnas soetushinnaga arendajale tagasi. Saadikule planeeritud pinnad jaotati teiste erastajate vahel ära.“

Rohkem presidendipoolseid selgitusi korteriafääri kohta teada pole. „Tule taevast appi!“ – kui kasutada kodumaiseid klassikuid.

Loo algul kirjeldatu valguses tunduvad Sildami vahendatud selgitused rohkem kui väheveenvad. Vastuolu on juba sellesamas lühikeses vassimises: kuidas sai president müüa isegi „soetushinnaga“, kui temast ei saanud korteriomanikku?? Müüa saab ju ainult omanik.

Ja soetushind paraku tähendab ikkagi ja ainult 7300 krooni,

Elu ja luurekoordinaator Krossi afääride anatoomia

1995. aasta kevadel pöördus Tallinna Kesklinna Valitsuse poole AS Levicom. Palve siuks oli tunnistada Levicomi kui tööandja eluruumideks Toompeal Stenbocki maja vahetus läheduses Kiriku põik 4 (pildil) asuvad korterid.

Tööandja eluruume võisid erastada ettevõtte töötajad. Levicomi "töötajateks" aga vormistati suursaadik Toomas Hendrik Ilves ja luurekoordinaator Eerik Niiles Kross.

Sellest korteritehingust sai suurejooneline korruptiivne petuskeem, mille kohta püüvad vastusesta küsimused juba 17 aastat.

Arhiivifoto

kuna ta valetab õige mitmes asjas.

Esiteks, Sildam väidab, et "praegusest presidendist toona korteriomanikku ei saanud". Sai küll – Kesknädala valduses on notariaalne ostu-müügi leping 23. novembrist 1995, mille kohaselt T. H. Ilves oli korteri ostja ja sai järelikult ka korteri omanikuks. (Oma lugejate jaoks avaldame selle ostu-müügi lepingu.)

Teiseks, Sildami sõnul soetas Ilves elamispinna "heauskse ostjana". Tegelikult esitati teda kui Levicomi töötajat, nii et mingist heausksusest ei olnud juttugi. Kuna Sildam edastas presidendipoolse informatsiooni, siis järelikult valetas president. See on selles asjas võib-olla kõige suurem patt, sest riigi esimene mees teadupärast ei saa endale lubada valetamist. Ka presidendil ei tohi olla topeltstandardeid.

Paraku tänases Eestis just nii asjad käivad. President Ilvesel ja kunagisel luurekoordinaatoril Krossil on tõepoolest Eestis hea elada – „sõltumatu“ ajakirjanduse toel, kes ei julge nõuda kõrgetelt riigiametnikelt selgitusi osaluse kohta ilmselges

mitte 1,9 miljonit krooni, millega president korteri meedia andmetel edasi müüs.

Kolmandaks, mis heausksu-

Kuna Sildam edastas presidendipoolse informatsiooni, siis järelikult valetas president. See on selles asjas võib-olla kõige suurem patt, sest riigi esimene mees teadupärast ei saa endale lubada valetamist.

sest me räägime: kas Kross ja Palts, kes presidendi n-ö afääri sisse vedasid, olid petised või oli president algusest peale ise nendega mestis?

Sildam väidab, nagu oleks Ilves heausksena ostnud nimeetatud korteri Levicomilt. Tegelikult Levicomi juht Palts esitas Ilvese kui justkui Levicomi töötaja tööandja eluruumi saamiseks; kui see osa tehingust sai realiseeritud, siis mõne aja pärast palus Palts korteri tööandja eluruumide hulgast hoopis välja arvata.

Ilvesega aga sõlmiti Tallinna Kesklinna Valitsuse poolt esialgu üürileping nimeetatud korteri kasutamiseks; pärast mida anti talle võimalus omandada see korter notariaalse ostu-müügi lepingu alusel erastamisväärtpaberite eest. Omaette küsimus on: mis alusel Toomas Hendrik Ilves, kel polnud päevagi tööstaaži Eestis töötamise eest, sai olla erastamisväärtpaberite omanik?

Presidendi topeltstandardid
Sildami kirjutis Äripäevas väärib aga tõepoolest tähelepanu,

korruptsioonis ning vastutust. Miks mitte kuni vara konfiskeerimiseni välja, nagu tehti seda kümnete tuhandete teiste Eesti kodanike, sundüürnike puhul?

(Kesknädala toimetis tänab Eesti Üürnike Liitu ja Tallinna Kesklinna valitsuse endisi ametnikke, kelle abiga siinavaldatud materjal valmis.)

Vt veel samal teemal!

*„Riigi esipetturid korteritehingutes“, Peeter Tedre, Kesknädal, 7. veebruar 2007

*„Kalev Kallo: Ilvese korteritehingus on vähemalt kolm vastamata küsimust“, Delfi, 8. detsember 2011

*„Need, kelle järgi me joondume“ Ministrite ja tippametnike pisipattude register“, Luup, 24. juuli 1998

*„Poliitikud hindavad korteriskandaali“, Enno Tammer, Postimees, 23. jaanuar 1997

*„Korteriomanikud selgitavad tehinguid“, Pille Runnel, Alo Lõhmus, Postimees, 24. jaanuar 1997

OSTU-MÜÜGI LEPING

Tallinnas kahekümne kolmandal novembril ühe tuhande üheksasaja üheksakümne viiendal aastal (23 11 1995).

Tallinna Kesklinna Valitsus, reg. nr. 01239329, tegutsedes oma esindaja Vanalinna Kinnisvarahoiduse Munitsipaaltegevuse direktori hr. Rein Koit'u, isikukood [redacted], kelle elukoht Tallinnas [redacted] isikus, kes tegutseb põhikirja ja Tallinna Kesklinna Valitsuse korralduse nr. 68, 01.03.1994. a. alusel, (edaspidi – müüja), ja hr. Toomas Hendrik Ilves, isikukood [redacted], elukoht Tallinn Kiriku põik 4-9, tegutsedes oma esindaja Tõnis Paltsi, kelle elukoht on Tallinn Kiriku põik 4-1, isikus, kes tegutseb Tallinna notar Piret Pressi asendaja Jaan Hargi poolt 21. novembril 1995. a. notariaalregistri nr. 14056 all tõestatud volikirja alusel, (edaspidi ostja), sõlmisid käesoleva lepingu alljärgnevas:

1. Müüja müüs ja ostja ostis korteri koos sellele vastava muu osaga elamust, (edaspidi eluruum), mis asub Tallinna Kesklinna Linnaosas Kiriku põik 4 korter 9 ja koosneb kahest (2) toast ning on üldpinnaga 85,1 m² mis moodustab 7,55 % elamu korterite üldpinnast.

Vastavalt eluruumi hindamise aktile on üldise väärtushinnangu koefitsendi alusel nimeetatud eluruumi arvestuslik üldpind 81,7 m² ja hind kaksikümme neli tuhat viissada kümme (24.510.-) krooni.

2. Nimeetatud lepinguobjekt on müüdü ostjale kahekümme nelja tuhande viiesaja kümne (24 510.-) krooni eest, mis on ostja poolt käesoleva lepingu allakirjutamisel müüjale tasutud: - erastamisväärtpaberiarvega, summas kaksikümme neli tuhat viissada kümme (24.510.-) krooni a/a 01239329, 05 09 1995.a.

3. Ostja ostis nimeetatud lepinguobjekti eritingimusteta.

Ostja on kohustatud astuma korteriühistu liikmeks, välja arvatud juhul, kui elamus milles asub erastatav eluruum, on vähem kui viis korterit.

Ostja vastutab käesoleva lepinguga võetud kohustuste täitmata jätmise eest õigusaktidega sätestatud korras. Vastutusega seonduvad vaidlused lahendab kohus.

4. Müüja esindaja tõendab, et kuni käesole-

va lepingu sõlmimiseni pole lepinguobjekti keelelegi võõrandatud, panditud, selle suhtes pole vaidlusi ega ole keelustatud (arestitud).

5. Käesoleva lepingu sõlmimise kulud on tasunud ostja.

6. Lepinguobjekti üleandmine ostjale loetakse toimunuks lepingu allakirjutamisel lepingupoolte poolt.

7. Käesolev leping kuulub kohustuslikule registreerimisele viieteistkümmene päeva jooksul Tallinna Hooneregistri Munitsipaaltegevtes arvates lepingu tõestamise päevast.

8. Leping on koostatud kolmes eksemplaris, millest esimene säilib notaribüroos, teine väljastatakse ostjale ja kolmas müüjale.

9. Müüja ja ostja vahel sõlmitud üürileping kaotab kehtivuse käesoleva ostu-müügi lepingu notariaalse tõestamise hetkest ja eluruumi edasine haldamine toimub vastavalt „Eluruumi erastamise korra“ punktile nr. 11.

Müüja esindaja /allkiri/
Ostja esindaja /allkiri/

23. novembril 1995. aastal.

Mina, Tallinna notar Liia Aigro, kelle büroo asub Tallinnas Pikk tn. 11, tõestan käesoleva lepingu mille on mulle esitanud ja minu juures allakirjutanud teovõimeline hr. Tõnis Palts, kelle elukoht Tallinn Kiriku põik 4-1, tegutseb Toomas Hendrik Ilvese, kelle elukoht Tallinnas Kiriku põik 4-9, esindajana volikirja alusel ja õigusvõimelise Tallinna Kesklinna Valitsuse teovõimeline esindaja – hr. Rein Koit.

Võõrandatava vara kuulumine Tallinna Kesklinna Valitsusele ja tema esindaja volitused on kontrollitud.

Lepingule allakirjutavate isikusamasus on tuvastatud.

Enne allakirjutamist lepinguosaliste poolt on lepingu tekst neile ette loetud ja vastab nende tahtele.

Notariaalregistri nr. 13593
Notaritasu 245.10 krooni;
Käibemaks 44.10 krooni;
Kokku 289.20 krooni.

NOTAR /allkiri/

Tartu kuulutused

Neljapäeval, 22. märtsil kl 14
Keskerakonna Tartu büroos (Ülikooli 12) on teemaks arstiabi olukord. Kohale tuleb Haigekassa Tartu juhataja **Maili Parve**.

Pühapäeval, 25. märtsil kl 13
kohtuvad Keskerakonna Tartu büroo kohvilauas seniorid.

Neljapäeval, 15. märtsil kell 17.00
korraldab

Kesknoorte Roheline Kogu

loengu "Elurikas linn ja roheline pealinn".

Lektor: **Meelis Uustal**
– Sihtasutus Säästva Eesti Instituut, Stockholm
Keskonnainstituudi Tallinna Keskusest, SEI Tallinna keskus, SEIT ja Tallinna Ülikooli lektor.

Pärast loengut toimub Roheliste Kogu AASTAKOOSOLEK

Valitakse KENK Roheliste Kogule uus esimees ja juhatus.

karina.oganesjan@gmail.com

Rein Ratas kohtub lasnamäelastega

Pühapäeval, 25. märtsil
Keskerakonna Lasnamäe büroos (Pae 19) kell 14 järjekordne kohtumine poliitikuga. Seekord on külla palutud **REIN RATAS**. Räägime tänasest ja homsest päevast, kuid meenutame ka sündmusi, mis leidsid aset samal kuupäeval 1949. aastal.

Pille Lövend
Lasnamäe KE Seniorsektsoon

KUTSE INFOPÄEVALE

Keskerakonna omavalitsuskogu korraldab teisipäeval, 20. märtsil 2012 kell 15.00 Betti Alveri Muuseumis (Jaama 3b, Jõgeva) infopäeva.

Päevakord:

15:00-15:05 Avasõnad
Marika Tuus-Laul, Riigikogu liige

15:05-15:35 „Omavalitsuste ettepanek halduskorralduse reformiks ja järgmise perioodi eurorahade kasutamiseks”

Taavi Aas, Tallinna abilinnapea
(20 min. ettekanne + 10 min. arutelu ja küsimused)

15:35-16:05 „Päästekomandode võrgustiku ümberkorraldamine”

Kuno Tammearu, Päästemeeti peadirektori asetäitja
(20 min. ettekanne + 10 min. arutelu ja küsimused)

16:05-16:35 „Soojuse piirhindade kujunemine”

Mare Karotamm, Konkurentsiameti energetika osakonna juhataja
(20 min. ettekanne + 10 min. arutelu ja küsimused)

16:35-17:05 „Riigi ja omavalitsuse koostöö teehoiu korraldamisel”

Kuno Männik, Maanteeameti Lõuna regiooni direktor
(20 min. ettekanne + 10 min. arutelu ja küsimused)

Üritust modereerib Jüri Ratas

Jüri Ratas
Keskerakonna omavalitsuskogu esimees

Palume osavõtust teatada hiljemalt 18. märtsiks e-posti aadressile alla.poddubnjak@riigikogu.ee

„Meedia keskpunkt“ Tallinna TV-s kesknädalal kell 21.30

*Süveneme veelkord õpetajate streiki ja viimase aja meelevaldustesse. Kas Eesti rahvas on oma õiguste eest seismisel ärganud, või jääb tänavune kevad vaid pinnapealseks virvenduseks?

*Meedias lahvatanud Kapo skandaal kohtute väidetavas mõjutamises pole lõplikku vastust saanud. Mida arvab „Meedia keskpunkt“?

*Ajaleht Kesknädal avaldab kolmapäeval Tallinna abilinnapea Kalle Klandorfi kõne Eesti Keskerakonna volikogu istungil Haapsalus. Kas on poliitikutel sellest esinemisest midagi kõrva taha panna?

*Studios: alternatiivmeedia esindajana Kesknädala peatoimetaja Urmi Reinde, eksperdina Tallinna Televisiooni peatoimetaja Mart Ummelas ja saatejuht Heimar Lenk.

Saade eetris kolmapäeval kell 21.30 Tallinna TV kanalil.

Ei too haldusreform maale

Kallis lugeja, kindlasti oled juba tüütuseni lugenud üht kaunist mõtet. Mõelnud on seda eksperdid ja lihtinimesed, poliitikud ja teadlased, lollid ja targad. Ning välja mõtlesid: Eestis on vaja haldusreformi! Et kokku liita õnnatud väikesed vallad ja linnad, et saaks suured ja paremad, mis õnne õuele tooks. Kui hästi läheb, siis ehk saaks näha koguni Kalevi koju-tulemist. Vähemasti võiks seda suurest õnnest arvata. Sest õitsele puhkeb see maa, kus vallad on võimsad ja kaugele kostab volikogude võimas hüüd: Oo tule, raha, töö ja leib, sa meie kaunile asemele!

JENS RAEVALD
Keskerakonna noortekogu Jõgevamaa klubi esimees

Mina eelpoolõeldud ei usu. Ei ta tule, see õnn! Haldusreform kulub ära küll, kuid pole sellest abi piirkondlike ebavõrdsuste kaotamisel. Seletage mulle: mismoodi tekiks näiteks Jõgevale uusi töökohti linna ja valla ühinemisel? Ahsoo, et vaimse mõttejõu ja suurema kompetentsi toel saame anda paremat haridust, parandada teid, meelitada kohale euroraha mõne võimla laiendamiseks? Ah et elukvaliteet paraneb? Mina aga arvan: pole neist teedest kasu, kui pole, kuhu sõita. Kui piirkonnas pole sul erialast tööd, siis ei pane sa oma lapsi sinna kooli, sest sa ei elagi seal. Ning võimlagi jääb kasutamata. Kui seal muidugi mõnel spordialal Tallinna–Tartu mängu ei peeta. Pole sõprugi, kellega sinna minna. Sest neid ei ela seal.

Kaotame ära kõik – nii on ökonoomsem

Arvan, et haldusreform on halduse enda korraldamise küsimus, mitte osake regionaalpoliitikast. Kui Eestis ongi regionaalpoliitika, siis ainult halvasti mõttes. Maakondade arvu vähenedes kaob ka vajadus igasuguste väikeste osakondade jaoks. Kaotame kohtu, politsei, haigla, päästemeeti ja maanteeameti, sest nii on ökonoomsem. Teed on meil head – las käivad Tallinnas, Tartus, Pärnus ja Jõhvis asju ajamas. Kui senine demograafiline seis jätkub,

küll siis peabki kaotama. Valdu liites kaob ju vajadus kadunud vallakeskustes miskit hoida. Aitab, kui valla peale jääb üks – hoiab kulusid kokku! Mis asemele pakutakse? Mina olen nõus oma linna ja maakonnaga kaotamisega, kui kõik need kadunud töökohad millegi elujulisemaga asendatakse. Kas on veel Eestis inimesi, kes loodavad, et riik midagi asemele toob sealt, kus vähemaks võetakse? Vaevalt.

Edu toob teemaga tegelemine

Edu võib meid oma kuldse silutusega õnnistada neis küsimustes, millega tegeldakse. Põesime soovist astuda Euroopa Liitu – saimegi sinna. Mõni aeg tagasi oli trendikas arutleda mälestusmärkide sobivuse üle, ja leitigi punane

Seega on regionaalprobleem kaduv – pole enam valijaid, pole ka probleemi.

kraana. Kehvem lugu on teemadega, millega ei tegelda. 1941. aasta talvel oli Saksa armeel valida: kas saata Moskva alla kasukaid või laskemoona? Valiti laskemoon. Tagajärjena jätkus Moskva ümber sibavatel paharettidel küll laskemoona, aga talveriideid mitte.

Nüüd aga asja tuumani. Võite kindlad olla, et Eesti rahvaarv langeb kunagi alla miljoni. Sest languse peatamisega ei tegelda. Sõltumata haldus- ja koolireformist väheneb gümnaasiumide arv ning süveneb ääremastumine. Minu suureks kurvastuseks räägitakse haldusreformist (tsiteeriksin Edgar Savisaart): „Praegu valitsuse silmis on haldusreformi eesmärgiks legitimeerida riigi lahkumine maalt. Ainult et selleks soovitakse kohalikku ehk rahvaesindajate heakskiitu.“ (Pihtas-põhjas! – J.R.). Nii jäävadki provintsidesse alles kooliõpetajad, tuletõrjujad, vallaametnikud ja põllumehed (kui jäävad, aga ega vist jää nemadki?). Nende muredega tegeldakse natukenegi.

Üle ei jää kedagi

Mis saab ülejäänutest? Üle ei jää kedagi. Aeg tiksus meie kahjuks. Tartu kesklinnas või Rae vallas ei näe kuidagi, et Eestis inimesi vähemaks jääb. Tulevikus elame enamuses Harjumaa lõpututes avarustes, näpuotsaga jagub rahvast

Tartusse ja Pärnusse, ehk Virumaalegi.

Mujal pole midagi. Mittemillegi ega eikellegi eest ei võitle keegi. Seega on regionaalprobleem kaduv probleem – pole enam valijaid, pole ka probleemi. Ajastul, mil näiteks Jõgeva maakonna elanike arv on korrelatsiooniliselt seotud majandusharude pakutavate töökohtade arvuga, elab praeguse kursi jätkudes Jõgevamaa 2604 ruutkilomeetri peal vast 25 000 inimest (praegu 35 000; neist tööga hõivatud umbes 50%, jätkusuutlik oleks 65%, seega umbes kolmandik elanikest on liigsed).

25 000-le pole vaja niipalju koole, lasteaedu, kauplusi ega muud teenindust. Teenindav sektor hõlmab ehk poole maakonna majandusest. Elanike arvu vähenedes kolmandiku võrra on teenindussektor võib-olla kolmandiku võrra väiksem.

Seega:
 $25000 - \{25000 \times [(1/2 \times 1/3)]\} = 20\,833,33$ ehk hästi ümmarguselt 20 000. Teenindavate

Euroopa Parlamendis arutati võrdse palga

Euroopa Parlamendis toimus ajakirjanike infoseminar „Võrdne palk võrdse või võrdväärse töö eest“, kus osales üle 60 ajakirjaniku kõigest liikmesriikidest. Ettekannetega esinesid ja küsimustele vastasid soolise võrdõiguse valdkonna kõneisikud, Euroopa Parlamendi saadikud. Selgus, et Euroopa kõige suurem palgalõhe on Eestis – 30 protsenti.

Seminari eesmärgiks oli pöörata tähelepanu naiste ja meeste palga suurele erinevusele ning tuua välja võimalusi, kuidas seda olukorda lahendada. Euroopa Parlamendi liberaale esindas võrdse palga paneeldiskussioonis Eesti saadik Siiri Oviir, kes oma kõnes pööras

„Võrdne palk võrdse või võrdväärse töö eest“ oli infoseminar Euroopa Parlamendis. Osales üle 60 ajakirjaniku kõigest liikmesriikidest. Küsimustele vastasid soolise võrdõiguse valdkonna kõneisikud, Euroopa Parlamendi saadikud. Paremalt Siiri Oviir.

tähelepanu asjaolule, et liikmesriigid peavad hakkama täitma olemasolevaid õigusakte ka praktikas, mitte üksnes nendest aastakümneid rääkima. Selleks et teada saada meeste ja naiste tegelikke palgaerine-

vusi ja ülevaadet olukorrast, pidas Oviir oluliseks hakata edaspidi statistikas võrdlema meeste ja naiste palku võrdse või võrdväärse töö eest, mitte pelgalt võrdlema keskmisi tunnipalku. Praegu on see paraku keeruline palgade liigse

salastatuse tõttu. Teisalt ei ole kõigis liikmesriikides juurutatud tööde klassifitseerimise süsteemi ega teostata palgaauditeid. Seminaril toodi välja, et suur palgaerinevus takistab ka majanduse arengut. Rohkemate

õnne!

hulk vähenes kuuendiku võrra, samapalju teenindajaid kipub jälle üle jääma jne; korrigeerime arvu ja läheneme nullile.

Kui Eesti suudaks üle minna astmelisele füüsilise isiku tulumaksule, on tee valla ka regionaalsetele erisustele.

Kahekümne aasta pärast ajalehte „Vooremaa“ ei ilmu, sest maakonnas pole selle jaoks lugejaid. Seega kasutage võimalust nautida viimaseid aastakäike! Mis võiks olla lahendus?

Lahendus

Miks mitte maksuerisused ettevõtetele? Eraisikute puhul see ei toimiks – Eesti elanike-register ei peegelda juba 1992. aastast rahva tegelikku paiknemist. Ehk on see ettevõtete puhul võimalik? Norras oli vist viis maksuerisusega tsooni, sealhulgas polaarjoonetaguses ei maksa ettevõtteid üldse tulumaksu. Täpselt ei tea, aga igatahes Põhja-Norras elanike arv ei vähenevat. Esiialgu on meie (tulu)maksundus veel nii ühtne ja jagamatu, et see ei tuleks mõne omast arust edumeelse liikumise jaoks kõne allagi, sest juba astmeline füüsilise isiku tulumaski on nende jaoks välisstatud. Seega – kui Eesti suudaks üle minna astmelisele füüsilise isiku tulumaksule, on tee valla ka regionaalsetele erisustele. Või ehk varengi? Mina ei näe probleemi!

Jens Raevald oli aastatel 2009–2010 ka Keskerakonna Noortekogu Akadeemilise Ühenduse esimees.

küsimusi

naiste tööturule kaasamine muudaks Euroopa majanduse tunduvalt konkurentsivõimelisemaks. Lisaks nimetati, et kõige suurem palgalõhe Euroopas on Eestis (30%) ning väikseim Sloveenias (2%). Arutlusel oli ka naiste madal osalus tippjuhtide ja -otsustajate seas. Ühe meetmena soolise tasakaalu loomiseks toetati kvootide kehtestamist (näiteks börsil noteeritud suurettevõtete juhatustes). Erinevad uuringud on näidanud, et edukamad on just need ettevõtted, kus tippjuhtide seas on rohkem naisi.

Henri Kaselo

Euroopa Parlamendi saadiku Siiri Oviiri nõunik

Peapööritus edusammudest on möödas

Taasiseseisvunud Eestis on praeguseks sündimata veerand miljonit last. Seepärast tahetakse sulgeda kolmveerand gümnaasiumidest ja Eestisse investeerimine näib üha vähem perspektiivikas. Pensionisüsteem on kokkuvarisemise äärel, tööpuudus on kümme ja inflatsioon viis protsenti.

KARL LUST (SDE)
Tartu

Rahva enamik aga kõigest hoolimata toetab võimalolijaid ja on toimunud arengutega rahul. Siiski mitte kõik.

Rõõm ja rahulolu

Eesti 2010–2011 inimarengu aruande (IA) järgi hindab viimase 20 aasta muutusi positiivselt ainult põliselanikkond. Teised Balti rahvad ja siia sisse rännanud hindavat toimunut IA mõõdikute järgi tublisti allapoole nulli. Lätis ja Leedus on muutused rõõmustanud veerandit rahvast, kurvastajaid on hoopis rohkem. Eestlaste ülioptimism meenutab liiga palju nõukogulikke võltsoptimismi. 20 aasta tagust elu peab praegusest paremaks Eestis 45% rahvast, Leedus 48% ja Lätis 56%. Me oleme olnud endistest liiduvabariikidest kõige edukamad, kuid liigne eneseimetlus sarnaneb põhihariduseta noore kelkimisega, et kõigist teistest koolist väljalangejatest olid temal kõige paremad hinded.

Illusoorne reaalsus

Eestis määrab mõneti vastuolulise rahulolu alates Pätsi autoritaarse režiimi sisseesemist „õukonnameedia“, mis valitseva eliidi huvides loob

oleme „rahulolematud enam-vähem kõigega“, vaatamata objektiivsetele näitajatele. Ilmselt peegeldub selles hirm tuleviku ees ja süütunne alatoidetud laste ees, kelle võimalused hädavajalikuks enesearendamiseks on peaaegu olematud. Ühiskonna tulud voolavad rikkaste taskutesse. Pensionäridel on vabadus valida, mida mitte osta ja millal söömata olla. Suhtumine kõige nõrgematesse on inimsuse mõõt. Keskerakond pole neid kunagi unustanud; seepärast teda ühed vihkavad ja teised toetavad. IANäitab, et eluga rahul olemist ei määra väärtused, vaid sissetulek. Rikkamatel on eluga rahul 90% ja nende rahulolu kasvab, vaesematest on eluga rahul 30% ja nende rahulolu väheneb. Nende kahe grupi vahele jäävate rahulolu hakkas kahanema masu ajal. USA poliitilise filosoofi John Rawlsi arvates on ühiskonna üle ideaalne otsustaja teadmatuses sellest, millisesse staatusesse ta sünnib ja kus elab, ning täiuslik valik on halvima vältimine ehk heaoluriik.

Kord ja kaos

Eestlased on rahulolematud ka traditsioonilise ühiskonna, et mitte öelda ühiskonna kui niisuguse, hävimise pärast. Parempoolsed ei suuda ühiskonda põhimõtteliselt näha. Inimene on kooseluline olend, kuid šokiteraapia on muutnud elu Eestis olematuks võitluseks turgudel. Kõrgreligioonidele ühine on arusaam maailmast ja korrast. Egiptuses oli *m'at*, Indias *Rita*, Hiinas *Taiji*, Kreekas *kosmos* kuni Piibli ja Koraani arusaamadeni korrast. Kurjus püüab seda hävitada. Üks räägib inimese ja Jumala samasusest, teine nõuab õigusi;

Eesti eliit on enda eest ohverdanud algul kõige väetimad, kes enda eest seista ei jõua; ja lõpuks teevad nad seda kõigiga. Kapitalism on nagu hunt, kes murrab mitte ainult toiduks, vaid nii palju kui jaksab.

rahvale illusoorse reaalsuse. Näiteks hiljuti küttis meedias kirgi lasteaedade rahastamise teema. Osa tallinlasi kindlasti ei tea, et Tartus pole lasteaedade remondiprobleeme eeskätt seetõttu, et siin lasteaedu lihtsalt napib. Siin hakatakse lasteaedades varjualuseid ümber ehitama siseruumideks. Nõukogude ajal oli partei ja valitsuse ülistamine sunduslik, nüüd nõuab avalikkus seda ise. Oleme unustanud, et *perestroika* algul häälendas Eestis kompartei kandidaatide poolt üle 90% rahvast. *The Legatum Institute*'i „õit-senguindeksit“ kommenteerides märkis Ivi Anna Masso, et

ühel on olulisemad ühiskonna, teisele isiklikud huvid; üks rõhutab solidaarsust, teine egoismi. Üks ohverdab ennast, teine kaasinimesi enda eest.

Eesti eliit on enda eest ohverdanud algul kõige väetimad, kes enda eest seista ei jõua; ja lõpuks teevad nad seda kõigiga. Kapitalism on nagu hunt, kes murrab mitte ainult toiduks, vaid nii palju kui jaksab. Hea näide sellest hävitustööst on looduse arutu saastamine või ka EELK soov omastada rahva raha eest varemeist taastatud Tallinna Niguliste kirik koos seal olevate kunstivaradega. Raha muutis tühiuks nii teise

VÕID KINDEL OLLA Kolmekordistame kütuseaktsiisi ja lisame seda ohtralt ka elektrile!

VÕID KINDEL OLLA Tagame võimul olles omale hea palga ja kopsaka lisatasu!

VÕID KINDEL OLLA Õppelaenu hüvitist lastega tudengitele ei taasta me kunagi!

VÕID KINDEL OLLA Teeme töötaja koondamise veel lihtsamaks ja odavamaks!

Internetist

inimese kui ka looduse; see on kapitalismi edu pant. Seda on veel raskem Idamaadel. Turufundamentalism on nii teoorias kui ka praktikas põhimõtteliselt väär. Turg peab

maaelu ja põllumajandust rohkem kui stalinlik kollektiviseerimine, sest puudus ühistegevus. Mida vähem on maal tööd, seda vähem on seal koole, kauplusi ja muud olulist. Mida vähem on hädapärast infra-

Ebaõiglane ja jõhkralt ellu viidud maa-reform hävitas maaelu ja põllumajandust rohkem kui stalinlik kollektiviseerimine, sest puudus ühistegevus. Mida vähem on maal tööd, seda vähem on seal koole ja kauplusi.

toetuma riiklikule või üleilmsele korrale, mitte kaosele. Üksinda rabelemine ei aita. Rabeldes kraavis vajub inimene kaelani mutta ja abistada saab teda vaid kindlale pinna toetades. Riiklik kord ja distsipliin tagavad vabaduse ning õigluse ja lõpuks ka õnne.

Viimane piir ületatud

Inimene peaks kuuluma maale, mitte maa inimestele. Maa eromand ei saa olla absoluutne, muidu poleks võimalik ka näiteks liiklus. Meie esivanemad, kes on pea 11 000 aastat elanud metsade keskel ja 5000 aastat metsade vahel põldu harinud, hüüdsid end maa-rahvaks.

Meie lapsemeelne ja orjalik leplikkus on maailmas ebataoline, mujal pole kriisi viinud valitsust suure „hurraa“ saatel tagasi valitud.

Ebaõiglane ja jõhkralt ellu viidud maareform hävitas

struktuuri, seda vähem on inimesi. Ja vastupidi. Setude rahvakillule ja kultuurile, mis kuulub UNESCO maailmapärandis, lõpu tegemiseks piisab Värska gümnaasiumi sulgemisest. Töötus ning madal palk ja pension vähendavad tarbimist ja seega majanduskasvu. Madal sündivus tähendab ka tulevikus vähem sündinud. Surnud ringist aitab välja tulla tugev riiklik poliitika. Reformi-erakond on õigeks pidanud vastupidist.

Inimene on ka looduslik olend ja tehiskeskond võõrandab inimese nii iseendast kui ka teisest, mida näitab väga hästi parimaks Eesti filmiks pärjatud „Sügisball“. Linnas on kihelkondlikkus või muu kogukondlikkus kadunud ning inimesel aitab uues keskkonnas toime tulla sotsiaalsüsteem. Eesti kulutused sotsiaalsüsteemile on aga EL-i ühed väiksemad. Inimlik sai tekkida ja on saanud püsida ainult tänu suurema grupi ühisele hooletule järele. Meie väike sündivus tuleneb uuringute järgi peamiselt majanduslikust puudusest ja ebakindlusest. Vanasti olid ja väljaspool Euroopat on siiani abiellujad omade klasside või sugukondade esindajad.

Surmani koos elamiseks on ajalooliselt vaja olnud varalist kindlustatust. Nii lihtsal põhjusel on perekond kapitalistlikus Läänes sageli ja meil valdavalt kadunud. Piibel peab inimsuhteid reguleerivatest seadustest kõige olulisemaks vanemate ülalpidamist. See eristab meid loomadest, aga mitte enam kauaks, sest pensionid võivad hoopis ära kaduda.

Kas rahva meel on muutumas?

Ühiskonna kõige rahulolevam osa on õppurid. Nemed ei adu, et peavad varsti hakkama ülal pidama nii oma lapsi kui ka vanemaid ning et seda suudavad vähesed. Meie lapsemeelne ja orjalik leplikkus on maailmas ebataoline, mujal pole kriisi viinud valitsust suure „hurraa“ saatel tagasi valitud. Mis võim see on, mis elab 20 aastat põhimõttel „riigil raha ei ole“? Ei lastele leivaks (koolitoiduks), ei Jaan Ehlvesti rahvusvahelistele võistlustele saatmiseks, ei eesti kunsti sünni- ja kujunemislainna Tartusse kunstiuuseumi ehitamiseks. Igal inimesel on oma märgilise tähendusega valdkond, mille jaoks raha pole piisanud. Nende ülesloetlemiseks pole piisavalt ruumi üheski meie ajalehes.

Ameeriklased on õnneks hakanud taipama, et nad „on elanud valesti“: 99% rahvast rügab tööd ja kannatab puudust, 1% paneb valdava osa tuludest oma taskusse. Võim ei kuulu seal maal ei Kongressile, keda usaldab 15% rahvast, ega presidendile, vaid pankuritele ja suurfirmadele, kes on rahva võla-orjusse aheldanud. Ka Eesti inimesed on ärkamas: kes märkab hinnatõusu, kel puudub raha valutavaid hambaid rävada, kes ei pääse õigel ajal arsti juurde, keda kiusatakse tööl, kes kannatab koolide sulgemise tõttu... Kui aga inimestele öelda, et nad on selle ise valinud, siis nad kas ei mõista ütlejat või vihasuvad tema peale. Rahva meel on süüdi riigikogulaste kõrged palgad, Tallinna Televisioon või Savisaar. Eestis oodatakse uue partei sündi. Ilmselt saab see olema padupopulistlik ja võimeline tegema üksnes kosmeetilisi ning mikroskoopilisi muutusi. Aga mine tea – sõltub, kellega asutakse koostööle. Plaanid arendada majandust inimvara arvelt on hukatuslike tagajärgedega. Kuidas meelitada Eestisse investeerijaid, kui siin pole ei inimesi (tarbijaid) ega kvalifitseeritud jõudu? Võimekamad lahkuvad. Siia jäävad haiged ja vanurid. Eesti ei vaja asjade käigu muutmiseks mitte uut parteid, vaid uut kurssi. Reformierakond on olnud võimul 14 aastat. Vahest aitab?

Tallinn 10130
Toom-Rüütli 3/5
www.kesknadal.ee

TÄNA ON EESTIS
EMAKEELEPÄEV!

Rohkem austust eesti keele vastu!

Kutsusin mulluse emakeelepäeva puhul Kesknädala lugejaid üles: tõstke esile EESTIKEELSETE NIMEDEGA asutusi, ettevõtteid, ansambleid jt. Neid, kes oma nimega ei lipitse võõrkeelte või muu võõramaise ees. Et pole vastukaja näinud, pakun tänavuseks emakeelepäevaks välja mõned eestikeelsed nimed, mida näha on olnud hea.

Mitte ammu ilmus Pirita teele uus bussipeatus nimega RUMMUKÕRTSI. Ei mingit *Rummupubi* ega *Rummumarketit*, ehkki peatus tehti suure kaubamaja juurde!

Samaviisi tõstis tuju, kui lugesin jäätiseleti nime JÄTTSIAAM. Tõepoolest, miks mitte ka eestipäraselt lühendada, eriti kui pole tegemist mingi hirmtähtsa või suure ettevõttega?

Vikerraadiost kuulsin, et Tartus olevat söögikoht RIIA RESTO. Miski mitte ka *restoran*-sõna lühendada, kus sobib. Ja veel – Mustamäel asub söögikoht PITSAHÜTT!

Aga restoranile (sööklale) hispaaniakeelse nimega *Mercado* (turg) asemele võiks pakkuda kohe mitu (ilusamat) eestikeelset; ÜLEMISTE SÖÖGIMAJA või SUUR-SÖJAMÄE SUPIKODA või lühidalt Ü-RESTO (Ü võiks tähendada nii Ülemist kui ka ülimalt või ülihead vms.).

Võõrkeelne “turg”, eriti ingliskeelne *market*, on Nüüdis-Eesti *kniks-mariechen*’itele nii hirmsasti meeldinud, et selle abil on meil TURGUDEKS muudetud hulk kaubamaju, poode, kauplusi ja – ennäe! – isegi restoran! Turg itaaliakeelsena (*mercato*), prantsuskeelsena (*marché*) ja saksakeelsena (*Markt*) ootab veel meie võõrakumardajate keelesuppi jõudmist.

Väga raske on mõista, kuidas mõtleb inimene, kes soovib oma ettevõttele nimeks Saare Fish või Tallegg, Tartu Mill, Kalev Pub, Fenster Ehitus, Ehitusmarket või Säästumarket. Kaks eri keelt kokku ja käändeid tundmata – see on mitte ainult sobimatu ja reeglitevastane, vaid ebaradlik nii eesti keele kui ka neis nimedes kasutatud teiste keelte suhtes.

Kaua arvasin, et Mustamäe, kus elan, on vähem nakatunud võõrkeele- ja poolkeele-viirustesse kui kesklinn oma *pub*-ide, *plaza*-de, *lounge*-ide, *bar*-ide ja *steakhouse*-idega, aga korraga sain oma postkasti reklaami: “The Black Mount Pub ootab teid nädalavahetustel...” See oli lõök minu mustamäelase uhkuse pihta! Ei taha mina tõsta oma jalga sellise nimega söögikohta. Siis läheksin küll, kui selle nimi muudetaks MUSTA MÄE KÕRTSIKS. (On ju *pub* pigem kõrts kui restoran.)

Vaesed prantslased, rootslased, hispaanlased, itaallased ja isegi inglased, kes tulevad Eestisse otsima midagi erilist, esmajoones eestipäraselt, aga leiavad siit eest peamiselt inglise- ja segakeelseid silte!

Austagem ikka ja jälle nende emakeeletruuust, kes on pannud nimeks RUJA, SÕPRUSE PUIESTEE, VENNASKOND, APELSIN, ELLERHEIN. Uhkustagem nimelega ALIIDE PAGARIKODA, LEIBUR, AUTOAED, SEEBIMULL (sagelapsula), KOLM KRABI (restoran), KIKAS, TERE. Sest eesti keel on ilus keel ning just eesti keeles peaksime iseloomustama-tutvustama meie asulaid, teeääri, asutusi-ettevõtteid ning nende tooteid.

Maret Raud, Tallinn-Mustamäe

Toimetusel: Juba kahel korral (29.10.2008 ja 16.3.2011) on Kesknädalas ilmunud ettepanek anda, esialgu kasvõi ainult rahvasuus, Mustamäe teel asuvale *Marienthal* kaubanduskeskusele ja selverile eestikeelne nimi – MARIORG : MARI-ORU. Eeskujuks saagu kunagisest *Katharinenthal*ist sündinud Kadriorg.

Keeleline hägu

Eestis armsaid emakeeli üha rohkem. Nüüd pidavat meil eesti kirjakeele kõrval olema ka võro, seto ja ei tea mis veel muud kirjakeeled, sõnaraamatud ja grammatikad. [Näiteks kihnu ja mulgi keel ka. – *Toim.*] Mida hägusemaks olukord eesti keele ümber aetakse, seda “euroopalikumaks” keeleteadus muudetakse! Pole saladus, et juba praegu korraldatakse ülikooli esmakursustele emakeeles järeleaitamistunde ning inglise keel kipub kõik muud võõrkeeled välja tõrjuma.

Mart Niklus, Tartu

Mis meist saab

– sellise küsimuse püstitas president vabariigi aastapäeva kõnes, selgitamata, miks kõik on nii nagu on, ja pakkumata mingeid lahendusi.

Kordagi pole ta maininud tööpuudust, nagu seda polekski. President istub teist aega oma postil, aga kuidas ta siiani pole teadnud, et maaelu vaesumise peamine põhjus on tööpuudus? Kui meie riigis on peamisteks tööandjateks välisfirmad, kes oma kasumi siit välja viivad, kui kaua siis selline riik saab eksisteerida?

Brigaadikindral Terras ütles, et riik peab tagama ja kaitsma inimeste põhivajadusi, et oleks töö, palk, sotsiaalsüsteem. Kui riik need tagab, on põhjust selle riigi eest võidelda. Meil on aga

kõik need nõuded puudulikult ellu viidud. Sellise riigi kaitsmiseks täidame aga kõiki NATO nõudeid ülipüüdliselt, panustades ikka rohkem kui naaberriigid. Ma küsin: kui Läti panustab riigikaitsesse 1% meie 2% asemel, kas see tähendab, et meie ohutunne on poole suurem? Või milleks me seda teeme, kui iga päev kuuleme, kuidas meil pole raha? Vaadates meie aastapäevaparaadi ja neid sõjamasinaid, mida oli arvult varasemast rohkem, ei osanud neist uhkust tunda, vaid mul tekkis küsimus: mis see kõik maksab ja milleks me neid vajame? Suure riigi relvaarsenaliga võrreldes ei ole selle võimekus miski, aga meie väikese riigi

võimekust arvestades on väga kulukas. Kas selle raha eest võiks maksta lastetoetust rohkem kui 19 eurot kuus ja sügavpuudega haige hooldajale rohkem kui 25 eurot kuus? Kasei ole meil valikuvõimalust või on see hoolimatus oma rahva vastu?

Miks ikkagi on nii, et masu raskust kannab vaid vaesem elanikkond, võimulolijad pole aga loobunud millestki, vaid hoopis palka juurde saanud ja kulude kokkuhoidu pole kuskil? President halvustas omavalitsusi, kes kulutavad raha tema meelest mittevajalikult, aga kust paistab tema enda kokkuhoidlikkus? Kas vabariigi aastapäeva pühitsemine Tartus oli odavam, kui

oleks olnud Tallinnas? Miks meie rahvaloendus on kordi kallim kui Lätis, kus rahvaarv ometi suurem? Milleks oli meile vaja nii kallist vabadussammast, mille koostöökäsitamiseks iga kuu peab veel kõvasti juurde maksma? Meil oli Vabadussõda, mis algas ja ka lõppes, aga nüüd, kui Eesti osaleb jälle sõjas Ameerika suure sõbrana ja NATO liikmena, tundub, et sõda meie väikese riigi jaoks ei lõpegi, sest juba valmistatakse ette uut sõjatannert.

Kas see on rumalus või suurusehullus?

Linda Avik
Riisipere, Harjumaa

Iseseisvuspäeval kutsutagu presidendi vastuvõtule need, kes on Eestimaa uhkuseks

Iga aasta 24. veebruaril toimub iseseisvuspäeva puhul Vabariigi Presidendi ja tema abikaasa vastuvõtt. Olen seda vaadanud igal aastal ETV-st ning see vastuvõtu- ja käitlemistseremoonia tekitab alati mitmeid küsimusi. Minu meelest peaks riigipea oma vastuvõtule kutsutavate külaliste osas tegema valiku lähtuvalt sellest, millised isikud on meie riigile auks ja uhkuseks, mitte aga kutsuma vastuvõtule enda ja abikaasa lemmikuid ja sõpru. Paraku tundub, et just isiklike sõpru ja lemmikuid vastuvõtule kutsutaksegi (välja arvatud muidugi Riigikogu ja valitsuse liikmed ning välisdiplomaadid).

Kuna “Kalevipoja vastuvõtt” traditsiooni ei saanud (eelmisel aastal pilati sellega seda presidendi vastuvõttu), siis tuleks nüüd anda ka tavakodanikele võimalus esitada nende arvates tublisid inimesi kandideerima vastuvõtule; president uurib ja otsustab, keda ta pakutud kandidaatidest vastuvõtule kutsub.

Sedasorti vastuvõtt, nagu nüüd näha oli, võiks toimuda Ärma talus, kus president saaks meele pidada oma isiklike sõpru ja tuttavaid. Riiklik vastuvõtt peaks ikka tunduvalt asjalikum olema. Loodetavasti on järgmise aasta iseseisvuspäeval toimuvast vastuvõtust korralduslikke uuendusi.

Hillar Kohv Viinahaualt
Tori vald, Pärnumaa

Minu arvamus president Pätsist

Tänapäeval on moes president Konstantin Pätsi hurjutada ja tema vastu igasuguseid süüdistusi esitada. Mina kategooriliselt ei ole nõus tema mustajatega. Arutame veidi. Toona oli Eestis ligi 15 erakonda, parteid, liitu ja kogu, kes kõik, nagu tänasedki ajalehtedes kommitjad, röökisid ja kaklesid. President lõi nende suumulgud kinni ja tagas riigis korra. Talus juhib tegemisi peremees, mitte sulaste koosolek. Tehast juhib direktor, mitte AÜ lobamokad. Sõjaväes kamandab kindral, mitte sõdurite nõukogu. Nii ka riiki peab juhtima ainuvalitseja – monarh või diktaator.

Ebademokraatlik? Aga kas demokraatiat üldse on olemas? Kas tööandjal ja töövõtjal saavad olla võrdsed õigused ja võimalused? Ei. Sotsiaaldemokraatia? Kas kodutute ja kerjuste sotsiaalsel grupil on samad õigused kui suuromanike sotsiaalsel grupil? Ei ole!

Nii et on selge: mokalaat pole riigijuhtimisvahend, see vaid ainult ajab elanikud eri leeridesse, hävitades üksmeele riigis.

Teine suursüüdistus on, et Päts ei osanud sõjalist vastupanu Punaarmeele 1940. aastal, nagu seda oli teinud Soome. Meenutame, et NL, vaatamata sõjalisele vastupanule, saavutas oma tahtmise ning hõivas Karjala ja Petsamo piirkonnad. MRP oli juba sõlmitud ja oli ka teada, et Euroopa suurriigid on saanud Londonist salastatud teate: „Tema Majesteedi valitsus kiidab heaks kokkulepitud abinõud Baltimaade okupeerimiseks.“ (vt. *Documents on British Foreign Policy 1919-1939, Vol. VI, ss. 764-782.*) See tähendas, et Läänest sõjalist abi oodata polnud lootust. 17. juunil 1940 kl. 9 hommikul pidid Narvas kohtuma Laidoner ja Meretskov, et allkirjastada baaside RAAMLEPING, kuid Punaarmee ületas Eesti piiri veel kell 5 hommikul, ja Laidoner osutus olevat võõrväe meelevaldas, praktiliselt sõnaõigusega. 20. juunil oli punavägi juba Tallinnas.

Pätsi süüdistajatelt küsin: kas nad oleksid saatnud oma ainukese poja sõdima saja vastasega? Vist ei, julgen arvata. Päts toimis samuti, päästes Eesti rahva hävingust.

Toonitan, abi oodata polnud kusagilt ja seepärast on K. Pätsi süüdistamine ebaeetiline.

B. Uttopärt

Üpris õpetlik tööseisak

Vaieldamatult osutus ühistransporditöötajate tööseisak, millega rahvusvahelisel naistepäeval toetati õpetajate õigustatud palganõudmisi, Eesti Vabariigi töökale ühiskonnale üpris õpetlikuks ja vaieldamatult isegi kasulikuks. Kui meist arenenumates Euroopa maades on sedasorti streigid mingi töötajaterühma huvide kaitsmiseks või teistele töötajatele solidaarsuse avaldamiseks üpris tavalised ja näiteks suurte lennujaamaseisakute kaudu koguni rahvusvahelise mõju saavutanud, siis mõte, et Eestis võiks keegi hakata streiki kasutama kollektiivsete huvide kaitsmiseks, on olnud meile veel kole võõras. Nüüd aga nägime, et ka Eestis võidakse arenenud maade kombel streikida!

Kasulik oli busside, rongide, trammide ja trollide peaaegu üksmeelne seismajätmine ka seepoolest, et need, kellele omane üleolevalt või koguni põlastavalt suhtuda ühistranspordisse, veendusid nüüd, sageli omaenda naha peal, kui tähtis see veendusliik tänapäevases linnas tõepoolest ikka on.

Usutavasti needki autoroolijad, kes heameelega vastanuks Tallinnas varsti tulevate küsitlustele prii ühistranspordi kohta mahategevalt, mõtlevad nüüd ümber: meie pealinn vajab ühistransporti väga, ja miks see ei võiks olla tasuta.

Magnus Lilienkampff
Kassisabast Lilleküla lähistelt

Sellist streiki polnud vaja

Kelle pihta oli suunatud streik, mis pani seisma või lonkama ühistranspordi? Selgub, et vaesemate vastu, kellel pole autot, ja haigete vanurite vastu, kes näiteks olid mitmeid kuid oodanud eriarsti vastuvõttu ja kellele see oli määratud 8. märtsiks. Rongid ei käinud ja linnasõit arsti juurde jäi ära. Nüüd hakka kõike otsast peale uuesti ajama. Sain vastuvõtule end kirja panna 10. maiks, nii et jälle oota. Aga tervis ei oota, vaid tahab ravi.

TRAMMIGALINN – see on teatud kõrgem staatus. Tallinn kavatab trammiliiklust kõvasti arendada.

Kõrged riigiametnikud sõidavad maksumaksjate kulul ostetud personaalautodes, rikkamad oma isikliku autoga, ning ainult pööbel ja vanurid kannatavad, kui ühistransport ei liigu.

Kas meil ikka tõesti on vaja selliste tagajärgedega streiki?

Lembit Täht

Kallis Kalle!

Kuna me isiklikult tutvavad pole, kirjutan Sulle kui erakonnakaaslastele avaliku kirja.

Viimasel aastal on ajakirjandus Sinu välja valinud meie erakonna n-ö klounintervjueeritavaks. Nagu IRL-il on Juku-Kalle ja Reformil Randpere, nii on Sinust saanud alati käepärane, alati meediale just ootuspärast juttu esitav (skandaale produtseeriv) ja nagu teised siinimetatud – alati keskerakondlasi halvustav kõneleja.

Erinevatel perioodidel, tihti just enne valimisi, tuleb oma vaateid ja põhimõtteid oponeerijatele selgitada. See on üldise pikka aega kujundatud negatiivse fooni taustal päris tõsine tegevus.

Mina olen tundnud nendel hetkedel tohutult tuge oma erakonnakaaslaste hulgas viibimisest ja ühistest aruteludest mis tahes teemadel. Pärast iga sellist kohtumist olen veidi tugevam.

Jaanuaris provotseeritud mõjuvõimu-juhtum on seni küll naeruväärseks tundunud, ometi olid jälle Sina see, kes ruttu tõttas oma erakonnakaaslaste hukka mõistma. Lahkugu aga ruttu Riigikogust jne. Ootaks ikka ära, milles kedagi süüdistatakse? Pole siiani teada, kas süüdistus on tõesti põhjen-

datud, kas materjal kahtlustuse esitamiseks ikka on vettpidav, kas ülivõimas jõudemonstratsioon läbiotsimiste näol oli olemasolevate kahtlustuste puhul vajalik või oli see vajalik kahtlustuste otsimiseks?

Mul on väga hea meel, et erakonna juhatus tegi otsuse toetada meie Riigikogu liikmeid, kes on tule alla lükatud. Mina usun küll Priit Toobali ja Ester Tuiksoo eetilist mõõdupuud ning loodan, et neil on meelevõime ja tugevust avalikkuses tekitatud survele vastu seista ja tõeliste eksimuste puhul ka neid tunnistada. Avalikkusele esitatud andmete puhul praeguses situatsioonis jätavad küll meie jõustruktuurid hirmuäratava mulje ja selle asemel, et end kaitstuna tunda, tunnen õudu.

Kallis Kalle!

Võib juhtuda, et ka Sina vajad elus sõpru ja nende usku Sinusse! Mina usun küll Sinusse ja sellesse, et mis tahes halvavad kahtlustused kunagi Sina ei taba, et Sa kunagi ei riku liikluseeskirju, ei solva vanu inimesi ega kurjusta lastega, ei jää kellelegi võlgu ega maksa kellegi lõunasöögi eest, sest see võib juba kellelegi mõju avaldada. Ole lihtsalt toeks raskel

Raevald

hetkel! Ja ära nende intervjuudega kiirusta, Sind teatakse juba niigi!

Lõpetan nüüd – ole tugev!

Heli Raevald
erakonnakaaslane Jõgevall

PS

Eeltoodud kirja kirjutasin jaanuarikuus, kui erakonna kontorit otsis läbi terve rügement kaitsepolitseinikke, ja Sina leidsid, et erakonna liikmed on ainuüksi selle tegevuse läbi

süüdi mõistetud. Kuid mu kiri jäi tookord seisma, sest mõned keskerakondlased leidsid, et ehk rahuned ja saad aru, kus oled teinud vea.

Nüüd aga, eelmise nädala Postimehes, kus teatatakse avalikult, et Keskerakonnale kaela saadetud rahaannetuse-skandaal oligi Kapo provokaatori Jüri Luige poolt provotseeritud, ruttasid

taas Sina halvustama oma erakonda ja erakonnakaaslasti (vt 7. märtsi Postimees).

Ma arvan, et oled oma üleoleva ja pidevalt erakonda arvustava käitumisega ületanud piiri, mida võiks lihtsalt erakonnasiseseks kriitikaks pidada.

Toetan ettepanekut, et aukohtu väärikas koosseis kuulab Sinu selgitusi, ja teeb õiglase järelduse ning otsuse, mis iganes see ka poleks..

(Aukohus oli 13.03 - Toim.)

Viskame Kalle Laaneti endi hulgast välja!

Keskerakonnaga on liitunud mõned inimesed, kes takistavad erakonnal keskenduda põhilisele – keskerakondlaste ja eelkõige meie valijate huvide eest seismisele. Kui me midagi otsustavat ette ei võta, halvavad need parteiliikmed terve erakonna. Heaks näiteks siinkohal on IRL.

PRIIT KUTSER
keskerakondlane

Laanetil eriülesanne Keskerakonna hävitamiseks?

Kurb oli jälgida, kuidas parempoolsete tunnustust anuva näoga Kalle Laanet ETV saates „Kahekõne“ jaanuari lõpul Keskerakonda lõikus. Intervjueerijaks oli tuntud kapiorav Priit Kuusk, kellele Laaneti esinemine silmanähtavalt meeldis ja kes Keskerakonna õnnestamises Laanetile jõudu soovis.

Erakonna liige, kes ütleb teletretris otse välja, et soovib oma erakonnale valimishävingut, peaks ise olema piisavalt moraalne ja eetiline ning sellest erakonnast viivitamatult lahkuma. Kui ta seda aga ei tee, kuna on võimalik, et väljastpoolt saadud eriülesanne erakonna hävitamiseks jääks pooleli, tuleks ta erakonnast otseselt kui kahjur välja visata. Meie keskel peavad olema inimesed, kes soovivad erakonnale valimisvõitu.

Laanetil Kuressaares võim võtmata

Kui Laanet oleks teonimene, mitte jutumees, oleks ta Kuressaare linnaapea või volikogu esimees. Igatahes, võim oleks seal kandis Keskerakonna käes. Saaremaa piirkonda ja tema esimeest ei saa küll teistele kuidagi eeskujuks tuua. Pigem vastupidi. Nii et nagu võime tõdeda, tegeleb Laanet erakonna organisatsiooni ehitamise asemel hoopis selle lõhkumisega, sellele lausa hävingut ja valimiskao-tust soovides. Kas selliste inimeste koht on meie seas?

On fakt, et just erakonna esimees Edgar Savisaar on Keskerakonna valimisvõidu garant Eesti suurimas kohalikus omavalitsuses – Tallinna linnas. Mulle aga tundub, et nii mõnigi erakonna liige on hakanud Keskerakonna ainuvõimu pealinnas võtma iseenesest mõistetava nähtusena, millega võib mängida. See on vääritud suhtumine! See on ohumärk!

Kutser

Laanet tahab Keskerakonnaga IRL-i teha

Erakonna esimehe vastased ja erakonda kahjustavad Laaneti väljaütlemised kannavad endal pahatahtlikkuse pitsert. Olen nõus Rainer Vakraga, kes on alati olnud äärmiselt vaoshoitud ja kaalutlev, kui mitte isegi

soliidselt tagasihoidlik oma väljaütlemistes meedia kaudu: asjad tuleb koduseinte vahel läbi arutada, mitte minna avalikkusesse musta pesu pesema. Nii on mindki kasvatatud. Koduasju võõrastele ei räägita.

On olemas vanasõna, mis kõlab umbes nii: mida vähem on sul sisevaenlasi, seda raskem on välisvaenlastel sind hävitada. Valija hindab erakonnas üksmeelt. Vaadake, mida on sise-

Laaneti-taolistel Keskerakonnaga IRL-i teha! Leian, et erakonna juhatus ja aukohus peaksid kindlasti arutama Kalle Laaneti personaalküsimust andmaks hinnang tema sobivusele Eesti Keskerakonda.

TALLINNA TV

19. - 25. märts

ESMASPÄEV, 19.03

08:55 KAVA
09:00 TÄNA*
09:20 Terve tervis*
09:50 Aleksei Turovski lood*
10:20 Meistrite linn*
10:40 Kultuurimeeter*
11:10 Euroopa tee*
11:25 Oma Valitsus*
11:55 Kaming suun - TTVs tulekul...*
12:15 Käed eemale Mississippist*
14:55 Info TV
15:00 OTSE: Ülekanne Riigikogust
18:15 KAVA
18:20 TÄNA. Lühiuudised
18:30 Ajaga sammu*
19:00 TeTeVeke
19:20 TÄNA. Lühiuudised*
19:30 Kas tohib?*
20:00 Pealinnapilt
20:30 TÄNA. Pealinnu uudised
21:00 Tasuta ühistransport on tulevik!*

21:30 Spordisõbrad
22:00 Siseimpeerium
00:55 KAVA
01:00 TÄNA*
01:30 Pealinnapilt*
02:00 Spordisõbrad*
02:30 Info TV

TEISIPÄEV, 20.03

08:55 KAVA
09:00 TÄNA*
09:30 Keskkonnapäev*
10:00 Kas tohib?*
10:30 Pealinnapilt*
11:00 Spordisõbrad*
11:30 Arhiivivaramu*
12:00 Elu peeglis*
12:30 Ülekanne Riigikogust*
13:00 Info TV
18:15 KAVA
18:20 TÄNA. Lühiuudised
18:30 Linna aed*
19:00 TeTeVeke
19:20 TÄNA. Lühiuudised*
19:30 OTSE: TeleTallinn
20:30 TÄNA. Pealinnu uudised
21:00 Helsinki - Tallinn
21:30 Vaba mõtte klubi
22:30 Luubi all
23:00 TeleTallinn*
00:00 KAVA
00:05 TÄNA*
00:35 Luubi all*
01:05 Helsinki - Tallinn*
01:35 Vaba mõtte klubi*
02:35 Info TV

KOLMAPÄEV, 21.03

08:55 KAVA
09:00 TÄNA*
09:30 Luubi all*
10:00 Vaba mõtte klubi*
11:00 Helsinki - Tallinn*
11:30 Jäljed*
12:00 OTSE: LV Pressikonverents
12:30 Tasuta ühistransport on tulevik!*

13:00 TeleTallinn*
14:00 Info TV
18:15 KAVA
18:20 TÄNA. Lühiuudised
18:30 LV Pressikonverents*
19:00 TeTeVeke
19:20 TÄNA. Lühiuudised*
19:30 Pealinnu Pead
20:30 TÄNA. Pealinnu uudised
21:00 Estica. Bastionikäigud
21:30 Meedia keskpunkt
22:00 Tere tulemast
00:40 KAVA
00:45 TÄNA*
01:15 LV Pressikonverents*
01:45 Estica. Bastionikäigud*
02:15 Pealinnu Pead*
03:15 Info TV

NELJAPÄEV, 22.03

08:55 KAVA
09:00 TÄNA*
09:30 LV Pressikonverents*
10:00 Pealinnu Pead*
11:00 Estica. Bastionikäigud*
11:30 Meedia keskpunkt*
12:00 Kultuurimeetri arhiivis
12:30 Tere tulemast*
15:10 Info TV
18:15 KAVA
18:20 TÄNA. Lühiuudised
18:30 Spordisõbrad*
19:00 TeTeVeke
19:20 TÄNA. Lühiuudised*
19:30 Päevakava
20:00 SPA. Müüdid ja tegelikkus
20:30 TÄNA. Pealinnu uudised
21:00 Hingelt tugevad
21:30 Vintskapist soklini

22:00 Hundioja
23:35 KAVA
23:40 TÄNA*
00:10 Vintskapist soklini*
00:40 SPA. Müüdid ja tegelikkus*
01:10 Hundioja*
02:45 Info TV

REEDE, 23.03

08:55 KAVA
09:00 TÄNA*
09:30 Päevakava*
10:00 SPA. Müüdid ja tegelikkus*
10:30 Hingelt tugevad*
11:00 Vintskapist soklini*
11:30 Linna aed*
12:00 Animafilm. Diskoussid
13:20 Trummifestival 2010
13:45 Info TV
18:15 KAVA
18:20 TÄNA. Lühiuudised
18:30 Pealinnapilt*
19:00 TeTeVeke
19:20 TÄNA. Lühiuudised*
19:30 Tartu uudised
20:00 Inimese mõde. Juhan Smuul
20:30 TÄNA. Pealinnu uudised
21:00 Oma Valitsus
21:30 Est - Tattoo 2011
23:00 Eesti MV Ladina-Ameerika tantsudes
KAVA
00:35 TÄNA*
01:05 Tartu uudised*
01:35 Inimese mõde. Juhan Smuul*

02:05 Est - Tattoo 2011*
03:35 Info TV

LAUPÄEV, 24.03

08:55 KAVA
09:00 TÄNA*
09:30 TeTeVeke
09:40 Koos parima sõbraga
10:10 Kaming suun - TTVs tulekul...
10:30 Inimese mõde. Juhan Smuul*
11:00 Kas tohib?*

11:30 Tartu uudised*
12:00 Luubi all*
12:30 Vaba mõtte klubi*
13:30 Päevakava*
14:00 TeleTallinn*
15:00 Eesti MV Ladina-Ameerika tantsudes*
16:30 Info TV
18:15 KAVA
18:20 TeTeVeke
18:30 Estica. Bastionikäigud*
19:00 Terve tervis*
19:30 Tallinn liigub
20:30 TÄNA. Pealinnu uudised
20:50 Kaming suun - TTVs tulekul...*

21:10 Puhtalt lehel
22:40 Tajo Kadajas ja ansambel Meie
23:55 KAVA
00:00 TÄNA*
00:20 Tallinn liigub*
01:20 Puhtalt lehel*
02:50 Info TV

PÜHAPÄEV, 25.03

08:55 KAVA
09:00 TÄNA*
09:20 TeTeVeke
09:30 Aleksei Turovski lood*
10:00 Kultuurimeetri arhiivis*
10:30 Terve tervis
11:00 Linna aed
11:30 Tallinlase tarbeks
12:00 Tallinn liigub*
13:00 Est - Tattoo 2011*
14:30 Animafilm. Max & Co
15:45 Tajo Kadajas ja ansambel Meie*
17:00 Info TV
18:15 KAVA
18:20 TeTeVeke
18:30 Helsinki - Tallinn*
19:00 Kuum ja terav*
19:40 Meistrite linn*
20:00 Arhiivivaramu
20:30 TÄNA. Pealinnu uudised
20:50 Mina, europlane*
21:05 Suured helid
21:25 Suured helid. Wolfgang Amadeus Mozart. "HAAREMIROOV"

23:30 KAVA
23:35 TÄNA*
23:55 Meistrite linn*
00:25 Arhiivivaramu. Kirjanikud*
00:55 Suured helid. Wolfgang Amadeus Mozart. "HAAREMIROOV"*
03:00 Info TV

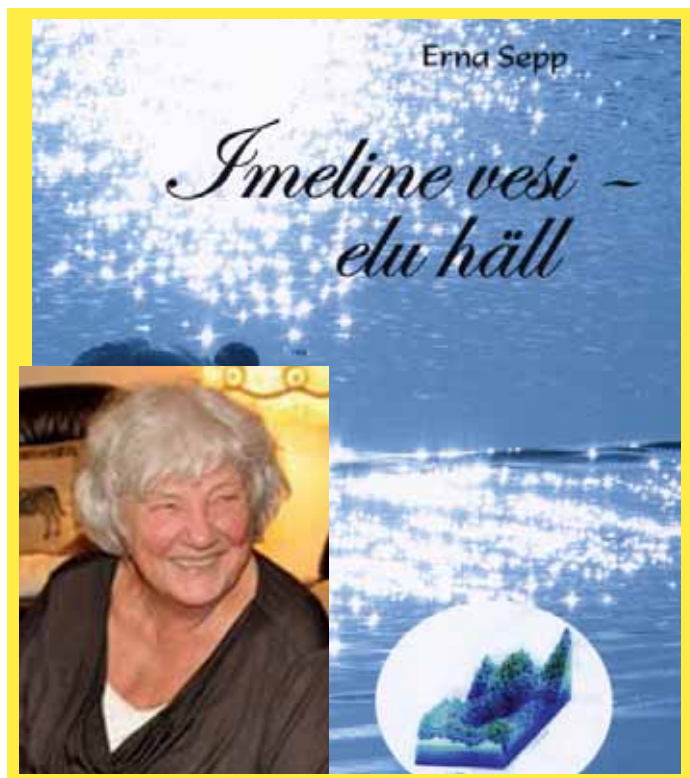
Nädala juubilar ERNA SEPP 85

Kui küsitakse "Miks on Eestimaal hea elada?", saadakse enamasti vastuseks, et elu Eestis teevad heaks metsarohkus ja puutumatu loodus, kuid ei tulda selle peale, et Eestis on hea ka sellepärast, et meil on palju puhast vett. Enamik siinsest rohkem kui 1500 järvest ja suur osa jõgedest on puhta veega. Kõneldes tallinlaste joogiveest, tuleb tõdeda, et 2011. aastal vastas 99,66% veeproovidest kvaliteedinõuetele. Kuid head saab teha veelgi paremaks ja selles valdkonnas on olnud väsimatuks võitlejaks Eesti põhjaveevarude kujunemist, kasutamist ja kaitset uurinud geoloogia-mineraloogia-kandidaat Erna Sepp – 2002. aastal ilmunud monograafia "Tallinna vesi eile, täna, homme" ja paljude sisukate teadusartiklite autor. Tänavu lisandus tal raamat "Imeline vesi – elu häll", mis oluliselt täiendab varemilmunud raamatut "Joogivesi ja meie".

27. veebruaril 1927 Peipsitaguses Oudovas (Gdov) sündinud ja 1955. aastal Moskva Ordžonikidze-nim. Geoloogilise Uuringu Instituudi lõpe-

tanud Erna Sepp (aastail 1953–1980: Tšeban) on lisaks Eesti Põllumajanduse Akadeemia, ENSV Geoloogia Valitsusele ning ENSV Rahvamajanduse Juhtivate Töötajate ja Spetsialistide Kvalifikatsiooni Tõstmise Instituudile töötanud hidrogeoloogina ka Sambias (1972–1975) ja Vietnamis (1979–1980). Lai silmaring on tal võimaldanud põhjalikult vaagida ka Tallinna veevarustuse probleeme, pidades vajalikuks Ülemiste järve pinnavee kõrval senisest ulatuslikumalt kasutada hoopis paremate maitseomadustega põhjavett.

Tallinna veetarbe rahuldamiseks kasutatakse 90% ulatuses pinnaveet ja vaid 10% ulatuses põhjavett, kuid seda suhtvahekorda on Erna Sepa arvates võimalik hõlpsasti muuta. Läbi aegade on Tallinn oma joogivee saanud Ülemiste järvest. Esialgu võeti vett järvest välja voolanud Härjapea jõest. Seejärel hakati rajama kaeve. Linna elanikkond aga kasvas ning veevedajad ja salvkaevud vajadusi ei rahuldanud. 1345. aastal sai linn õiguse rajada Ülemiste järvest ligi 4 km

pikkune kanal, mis kulges piki praegust Veerenni ja Süda tänavat Harju väravani ning sealt piki linnamüüri mereni. Ülemiste veevarude suurendamiseks rajati 1922–1923 Pirita jõe ja järve vahele juurdevoolukanal, mida 1934. aastal laiendati. Muret tegi aga

vee vilets kvaliteet. Filterveevärgi rajamine algas jaanuaris 1927 ning puhas filtreeritud vesi lasti linna veetorustikku 29. detsembril 1927. Ülemiste veevarustuse uus osa valmis 1978. aastal ja praegu on selle võimsus ligi 123 000 kuupmeetrit ööpäevas. Vett

saab Tallinn ligi 1500-ruutkilomeetrise alalt, sest Ülemiste veeüsteemi veehoidlisse tuleb vett isegi Jägala jõest ja Pärnujõe ülemjooksult.

Kas hästifunktsioneerivat süsteemi on vaja muuta? Erna Sepp kinnitab, et kindlasti on vaja. Tagamaks kogu Tallinnale häireteta toimiv veevarustus, osutub vajalikuks kahe veevarustusalika olemasolu, sest Ülemiste järv on reostuse eest väga halvasti kaitstud ning seda võib määrata ajaks rivist välja viia.

Tallinnas on põhjavee saamiseks häid võimalusi ning äärelinnades (Nõmmel, Pirital, Meriväljal, Kakumäel jm) seda ka kasutatakse. Põhjavee saamiseks on juba praegu rajatud mitmeid üksikpuurkaeve ja puurkaevugruppe hõlmavaid veehaardeid, kuid need paiknevad süsteemilt. Erna Sepa uuringute eesmärgiks on olnud ühtse süsteemi loomine, sest Tallinna põhjavee tarbevaru (ca 68 800 kuupmeetrit ööpäevas ehk ligi 170 liitrit iga inimese kohta) kindlustaks kogu elanikkonna veevajaduse. Veelgi enam – kui vett jääks

vajaka, saaks kasutada põhjavee tehnikastamist pinnaveega, milleks mattunud orgude ja Ülemiste–Männiku–Nõmme liiviku kaudu oleks tagatud hea vete isepuhastumine.

Kõik on võimalik, kui vaid tahetakse. 29. aprillil 1997 Tallinna linnavolikogu keskonnakomisjoni esimees Tiit Ulas vastas Erna Sepa ettepanekule suurendada põhjavee osakaalu linna veetarbes: "Teie pöördumises sisaldub mitmeid huvitavaid arvamusi ning ettepanekuid linna veevarustuse kohta. Kavatsime neid edaspidi arvestada volikogus arutusele tulevates veemajandust puudutavates probleemides." Mõõdunud on 15 aastat, kuid asja pole õieti arutatudki.

22. märtsil on ülemaailmne veepäev ja kuupmeeter vett maksab tallinlasele 2.08 eurot. Paljud eksperdid kinnitavad, et kombineeritud veekasutus alandaks veehinda.

Anto Raukas, akadeemik

Üksikasjalikumalt loe: www.kesknadal.ee

Luksuslike hoonete ehitamine kui märk valitsuse suurushullustusest

Rahvad ja riigid on aegade algusest püüdnud püstitada rajatisi, mille erakordsus valitsejate vägevust põlistaks ja kogu ülejäänud maailma pahviks lööks. Suurtel ja võimsatel riikidel on see ka mõnikord õnnestunud.

ENDEL RIHVK
kolumnist

Nii saame veel tänagi imetleda Rooma Colosseumi ja Egiptuse püramiide. Et aga selletaolised ambitsioonid võivad olla ka väikestel rahvakildudel, seda näeme kujukalt kasvõi Eestis. Eks anna sellest tunnistust sagedane meeldetuletus, et vana Kasari jõge ületav sild oli omal ajal (20. sajandi alguses) Euroopa pikim raudbetoonsild ja vesilennukite angaarid Tallinnas maailma suurima sildeavaga koorikonstruksioonid. Naljaga pooleks saab siia ritta panna ka Nicolai von Glehni püstitatud maailma suurima Kalevipoja kuju, mille tänamatu rahvas küll Glehni Kuradiks ristas.

Raha ei loeta

Siinkohal oleks paslik lisada, et kaks esimest mainitud

objekti olid rajatud Vene tsaaririigi rahaga ja kolmas eraalgatusena, mistõttu rahva arvamus ei omanud siin erilist tähtsust. Sootuks teisiti on lood tänapäeval, kui valitsus otsustab maailma üllatada rahva raha eest püstitatava objektiga.

Just efektitaotluseks võib pidada otsust muuta Vabadussõja võidusamba esialgset projekti, asendades materjalina kavandatud dolomiidi seestpoolt valgustatavate klaaspaneelidega. Selle otsusega muutus samba hind kohe poole kallimaks. Nagu nüüd Riigikontrolli auditist teada saime, kallines samba ehitus mitmete kiirustades tehtud ebaseadepäevade otsustega veelgi kolmandiku võrra. Veelgi enam üllatas avalikkust see, et praegusel kujul kulub samba ülalpidamiseks 60 000 eurot aastas. Seegi summa ei pruugi olla lõplik. Kuna niisuguse konstruktsiooniga monument on tõepoolest unikaalne, siis ei oska keegi prognoosida, kui kaua see kõik ilma remontimata vastu peab. Et kahtlustel on alust, näitab 17. veebruari Õhtulehes ilmunud teade, et veel enne, kui samba lõplikust valmimisest möödub aasta, kavandatakse selle juures uusi remonditöid. Kas poleks otsus-

tajad pidanud arvestama, et järjest süvenevate majandusraskuste juures olnuks õige kokku hoida mitte ainult rahva elujärke puudutavalt, vaid ka mittehädapärastelt kulutustelt.

Külili pilvelõhkuja

Kui Vabadussõja võidusamba juures oli juba algusest peale selge, et see pannakse püsti meie oma raha eest, siis Eesti Rahva Muuseumi hoone puhul loodeti kaasata Euroopa Liidu tõukefondidest saadavaid summasid. Küllap seetõttu kiidetigi ratsionaalsete põhjusteta heaks projekt, mida võib võrrelda pilvelõhkujaga. Kuna aga Dubais on juba peüst pandud maailma kõrgeim tornmaja, siis sellega konkureerima mõistagi ei mindud ja otsustati maailma pikima hoone kasuks. Nii kujutab valitud projekt endast Raadi lennuväljale pikali lükatud torni või ka toru, mis võimsa rulliga lapikuks pressitud. Analoogiaid võib mõistagi leida veel mitmeid. 18. veebruaril Postimehes võrdleb ajakirjanik Nils Niitra seda kavandit maapinnale laotatud klaastapeediga.

Kõigi nende aasimiste juures peetakse silmas, et hoone kõiki ruume ümbritsevad valdavalt klaasist välisseinad ja seesuguse hoone eksploatatsioon läheks meie kliimas üle mõistuse kalliks. Nüüdseks on välja arvatud ka orienteeriv summa – 800 000 eurot aastas.

Kulutustest rääkides ei saa mõistagi üle ega ümber sellest, et niisugusel projektil pole mingit sisulist põhjendust, kuna selle sisu ja vorm on karjuvas vastuolus, s.t sellisena poleks Eesti Rahva Muuseumi hoonel mingit seost eesti rahvakultuuriga.

Nüüd, kus euronõu-võimalus on ära langenud, taovad peaja kultuuriminister rusikaga vastu rinda ning kinnitavad, et muuseumihoone ehitatakse valmis niikuinii; nüüd siis täielikult Eesti riigi rahadega. Samal ajal vastavad nad eitavalt igale ettepanekule toetada meie hädavajalikke, kuid alarahastatud valdkondi, tuues põhjenduseks rahu- puuduse.

Arved tulevastele põlvedele

Meil rõhutatakse igal võimalikul juhul Eesti riigi väikest võlakoormust, mis näitab, et tulevased põlved ei pea hakkama tagantjärele kinni maksma tänaseid kulutusi. Samas on aga ebaratsionaalsete ehitiste püstitamine samuti tuleviku suunatud võlg, sest tulevastel põlvedel ei jää muud üle kui halduskulud kinni maksta või need ehitised lammutada.

Siinkohal võiks veel meelde tuuletada ka Eesti Kunstiakadeemia (EKA) uue hoone ehitusega seonduvat. Seda projekti ei saa vastutada eriliseks maailmaimeks, sest tegu on neljatahulise klaaskarbiga,

Meil rõhutatakse igal võimalikul juhul Eesti riigi väikest võlakoormust, mis näitab, et tulevased põlved ei pea hakkama tagantjärele kinni maksma tänaseid kulutusi. Samas on aga ebaratsionaalsete ehitiste püstitamine samuti tuleviku suunatud võlg.

milletaolisi kerkib igas maailmanurgas. Eriliseks teeb asja see, et valitsus algul otsustas toetada koolijuhtkonna ambitsiooni püstitada paarisaja tudengi tarvis algse plaani järgi 16-korruselise hoone südalinna kallile krundile.

Alternatiive oli mitmeid, sh EKA ühendamine Tallinna Ülikooliga, mille juurde nagu oli ehitamisel uus meediakooli hoonekorpus. (Vahe-märkusena olgu öeldud, et seegi ehitus on Eesti-sugusele väikeriigile suur luksuse, sest paljude me siis ikkagi selle valdkonna spetsialiste vajame.) Samas ei nõustunud reformierakondlane Signe Kivi ühegi kompromissvariandiga ja surus oma tahtmise parteikaaslaste ees läbi. Nüüd, kui ka selle projekti tarvis eraldatakse euronõu kippuvad käest lõplikult libisema, on projekti mõnevõrra kärbitud, kuid ikkagi ei taheta kuulda odavamate ja ratsionaalsemate lahendustest.

Hiljuti Postimees avaldas Hardo Aasmäe artikli, kus visionäär tegi ettepaneku ehi-

tada EKA väiksemamahuline peahoone Kunstimuuseumi (Kumu) territooriumile Lasnamäe nõlval, sest siis oleks tudengitel vahetu kokkupuude õpitava erialaga. Pealegi olevat Aasmäe sõnul ka Kumu ise paras maailmaime – ilmatu kogus betooni (ja mõistagi raha) maeti paekaldasse, ilma et külastajal avaneks võimalus hoonet kui niisugust väljastpoolt vaadelda.

Lõpetuseks võib ebaratsionaalseks rahakulutuseks nimetada ka kõigi kolme esinimetatud kunstitempli (ERM, EKA, Kumu) kavandamist rahvusvahelise konkursi vormis, mille tagajärjel auhinna-rahad liikusid Jaapanisse, Hollandisse ja Soome. Kindlasti on Eesti arhitektidel samavõrd palju loomingulist potentsiaali, lisaks aga enam kompetentsi rahvusliku kolo-riidi ja kohalike tingimuste arvestamiseks hoonete kujunduses. Otsustajad peaksid nii nagu muudelgi juhtudel hea seisma selle eest, et raha liiguks väljastpoolt riiki sisse, mitte aga vastupidi.